

HIUMAA

majandusülevaade
2019

HIIUMAA

majandusülevaade
2019

Väljaandja

Sihtasutus Hiiumaa Arenduskeskus kuulub üle-eestilisse maakondlike arenduskeskuste võrgustikku, kus töötab üle 160 spetsialisti ja konsultandi. Arenduskeskus pakub nõustamist ettevõtjatele, investoritele, mittetulundusühingutele ja kohalikele omavalitsustele ning algatab ja viib ellu maakonnale olulisi projekte.

MAA

Hiiumaa vald

Keskväljak 5a, Kärkla
valitsus@hiiumaa.ee

Fotod: Elis Nurs, Meeli Küttim, Ivo Panasyuk, erakogud

Keeletoimetaja: Liina Siniveer

Kujundus / küljendus: Irina Tammis

Trükk: Tautusprint OÜ

Sisukord

Saateks	4
Eesti majandusaasta 2019	6
Hiiumaa ettevõtluskeskkond 2019	8
Tööhõive	8
Palgad	9
Ühendused Hiiumaaga	11
Hiiumaale kodu soetada on privileeg	15
Ettevõtluse tugiorganisatsioonid	18
Kohaliku omavalitsuse programmi toetused	18
MTÜ Hiidlaste Koostöökogu ja LEADER-programm	20
Sadamate ehitus andis tooni / MTÜ Hiiukala	22
Hiiumaa majanduse üldnäitajad	24
Ettevõtlussektorite üldnäitajad	26
Suurimad tööandjad, suurimad käibed	30
Majandussektorite lisandväärtus	32
Majandussektorite ülevaade	35
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	35
Hulgi- ja jaekaubandus	36
Tekstiili- ja rõivatööstus	37
Veondus ja laondus	38
Ehitus	39
Metsamajandus	40
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	41
Majutus ja toitlustus	42
Põllumajandus	43
Toiduainete tootmine	44
Elekter, gaas, vesi, jäätmed ja mäetööstus	45
Muud sektorid	46
Eksport Hiiumaa majanduses	47
Hiiumaa külastuskeskkond ja turism	50
Hiiumaa arengustrateegia 2035+	52
Meeldejääv 2019	54
Ettevõtete külastused	56
Vaade tulevikku	58
Hiiumaa tegijad 2019	60
Kokkuvõte	63
Andmete analüüs ja selgitused	64

Saateks

Hiiumaa valla jaoks oli 2019. aasta lõpuks täis saanud teine 365päevane ring. Hiiumaa valla arenguid kavandades oleme seadnud eesmärgiks, et aastaks 2035 on säilinud hiidlaslik elu- ja looduskeskkonna eripära, teisalt meid on siin rohkem ning meil on eluterved väärtused ja hoiakud.

Kuigi rahvastikuproгноosid on seni Hiiumaale ette näinud üha kahanevat rahvastikku, oleme valla arengutegevusi kavandades eesmärgiks võtnud Hiiumaa elanikkonna kasvu. 2019. aastale läksime vastu 9558 hiidlasega.

Kui eelmisel, 2018. aastal kesken-
dusime eelkõige uue, Eestis ainulaadse omavalitsusmudeli käivitamisele, siis 2019. aasta fookuses oli erinevate

kauaoodatud ülemaakonnaliste suurinvesteeringute käimalükkamine. Algas Kärkla keskväljaku kauaoodatud uuendamine ning sotsiaalkeskuse esimese etapi rajamine Pargi 3 kinnistule Kärdlas. Lõppes maakondliku spordikeskuse projekteerimine ning vald kuulutas välja ehitushanke. Selle ettevalmistusse jäi ka koostöös Hiiumaa haiglaga uue kopteriplatsi projekteerimine ning ehitushanke ettevalmistamine. Läbi sai viidud Kärkla põhikoolile uue õppehoone rajamiseks arhitektuurikonkurss ning alustati projekteerimisega. Aasta lõpuks sai valmis suurem osa Tuuletorni ehitustöödest ning käisid ettevalmistused kogu pere elamuskeskuse avamiseks eeloleval märtsil. Valminud on Kärkla–Paluküla kergliiklustee ning algasid tööd Paluküla terviserajal kunstlume tootmise võimekuse rajamiseks.

Saarelise omavalitsusena on üheks strateegiliseks suunaks olnud ka Hiiumaa avamine merelt tulijatele ning selleks väikesadamate arendamine. Möödunud aastal valmis Orjaku kalasadam ning osteti Ristna jahisadam, et algaval 2020. aastal SA Hiiumaa Sadamad eestvedamisel see projektitoetusega ka lõpuni välja ehitada. Sama projektitoetusega on plaanis laiendada ka Sõru väikelaevasadamat.

Eelnev loetelu väiksematest ja suurematest investeeringutest pole sugugi ammendav. Koostöös erinevate mittetulundusühingutega või valla asutuste endi poolt tehti väiksemaid ja suuremaid soetusi erinevate võimaluste parandamiseks. Kaasava eelarve projektid on siinkohal heaks näiteks, millega juba teist aastat toetatakse iga osavalla arenguid 10 000 euroga.

Kuigi tähelepanu on ehk enim pälvinud just eelmainitud nii-öelda suured investeeringud, on

Reili Rand

Hiiumaa vallavanem

2019. aastasse jäänud palju rohkemgi. Oleme üle vaadanud hallatavate asutuste juhtimise korralduse, mis toetaks senisest paremini iga osavalla vajadusi, loonud võimalusi uute teenuste, nt sotsiaalteenuste arendamiseks saarel või ka välja töötanud ja uuest aastast rakenduva keskkonnateadliku jäätmekorralduse süsteemi, et hoida meie kodupai- ka puhtana nii täna kui järgmistele põlvetele. Ühinemisyärgsete ühtlustamiste käigus töötati välja uued lasteaia kohatasude maksmise alused: 2020. aastast on üle saare kõikides lasteaedades käivate laste vanemad vabastatud toiduraha tasumisest ning igakuiseks lapseva- nema osaluseks on 30 eurot.

2019. aastal olime esimeste Eesti omavalitsuste seas, kes elanik- konnaga suhtlemise võimaluste parandamiseks võttis kasutusele ka kogukonna mobiilirakenduse, kus on võimalik viia läbi küsitlusi, anda tagasisidet või juhtida tähelepanu lahendamist vajavatele olukordadele, kohtadele avalikus ruumis. Samuti edastada operatiivselt päevakajalist infot. Rakenduse eesmärk oli luua lisavõimalus omavahelise suhtluse tihendamiseks ning esimesed kaheksa kuud kasutamist on näidanud, et uus kanal on kenasti omaks võetud. Aasta lõpuks oli rakendust alla laaditud 1840 korda.

Aasta algusest hakkasime koos Hiiumaa arenduskeskusega iga- nädalaselt külastama Hiiumaa ettevõtteid, et paremini tunda ja mõis- ta ettevõtjate vajadusi ning käekäiku. Samuti osata vajadusi paremini toetada. Kohtumistel väljatoodust on lahendust leidnud mõned teede küsimused nagu näiteks Männaka lauda esine riigimaanteelõik ning Viilavabriku juurde viiv tee. Üks suurimaid töövõite selles osas oli kind- lasti talviseks tihedamaks parvlaevaliikluseks riigieelarvest täiendavate vahendite eraldamine ning mõlemalt poolt kuue väljumisega graafiku kokkuleppe saavutamine. Mitmed ettepanekud ning küsimused on jätku- kovalt meeskonna laual koostöös lahenduste leidmiseks. Olen ääretult tänulik teile, head Hiiumaa ettevõtjad, et olete pakkunud võimalusi niivõrd sisukateks ja vajalikeks kohtumisteks.

Kõik see on olnud võimalik tänu ühtsele ja usalduslikule mees- konnale, kes oskab hinnata ühiseid pingutusi ning anda oma panuse nendesse. Täna ja tunnustan kõiki vallavalitsuse, osavallavalitsuste ja hallatavate asutuste 450 töötajat suurepärase koostöö eest!

Veel lõppeva aasta viimastel päevadel uuele, 2020. aastale vaa- dates tuleb tõdeda, et eesootav tuleb veelgi toimekam ning ühiselt tegutsedes ka edukam. Isiklikult vaatan seda toimetamist mõnda aega kõrvalt. Ikka selleks, et kaasa aidata 10 000 hiidlase eesmärgile.

Eesti majandusaasta 2019

Statistikaameti andmetel kasvas Eesti majandus 2019. aastal 4,3 protsenti. Majanduskasv püsis stabiilselt kõrge kvartalist kvartalisse ja oli üle 4% juba kolmandat aastat järjest. Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) suurenes 2019. aastal 4,3%. Jooksevhindades oli SKP 28 miljardit eurot – 2 miljardit rohkem kui eelneval aastal.

Peamine kasvu eestvedaja oli info ja side tegevusala, järgnesid hulgi- ja jaekaubandus ning kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus. Info ja side, finants- ja kindlustustegevuse ning kutse-, teadus- ja tehnikalane tegevus näitasid 2019. aastal kümnenendi kiiremat lisandväärtuse kasvu. Aasta keskel sai majanduskasv toetust ka töötlevast tööstusest ja erinevalt eelmisest aastast läks aasta teises pooles hästi varem tagasihoidlikku tulemust näidanud põllumajandussektoril. Ainsana oli soojust talvest tingitud oluline negatiivne mõju energeetikasektoril.

Sisenõudlus kasvas investeeeringute kasvu toel viimase seitsme aasta kiireima tempoga 3,3% ja eratarbimine 1,7%. Investeeeringute kasvu andsid oma osa kõik valdkonnad ja sektorid, välja arvatud valitsemissektor.

Tarbijahinnaindeks tõusis 2019. aasta 2018. aasta keskmisega võrreldes 2,3% ning muutust mõjutasid kõige rohkem toit ja mittealkohoolsed joogid. Suurima osa sellesse andsid kallinenud köögiviljad (17%) ning jahu ja jahutooted (4,9%). Kallimad olid ka bensiin (0,5%) ja diislikütus (1,5%), odavamad aga alkohoolsed joogid (3%).

Ehitushinnaindeksi tõusu toetas peale palgasurve materjalide kallinemine. Võrreldes 2018. aasta keskmisega tõusis ehitushinnaindeks 1,9%. Võrreldes 2018. aasta keskmisega kallines 2019. aastal tööjõud 4,3%, masinate kasutamine 2,0% ja materjalide hind 0,7%.

Aasta 2019 oli taimekasvatajatele varasemast soodsam ja tõi nii kogusaakide kui ka hektari-rekordeid. Lõplikuks teraviljasaagiks kujunes 1 625 000 tonni, kartuli kogusaak 120 500 tonni oli viimase kuue aasta parim ja ka avamaaköögiviljade saak muljetavaldav 77 000 tonni. Pärast mitut ebasoodsat aastat oli 2019. aasta teraviljasaak 77% suurem kui 2018. aastal. Hektari kohta saadi 4,5 tonni teravilja, mis on senini suurim teraviljasaagikus. Rekordsaagi tulemusse andis panuse viimase veerandsaja aasta suurim teravilja kasvupind 364 000 hektarit. Maakonniti lõi teraviljasaak rekordeid enam kui pooltes maakondades. Keskmise saagikus varieerus 3,2 tonnist Ida-Virumaal ja 3,4 tonnist Hiiumaal kuni 5,3 tonnini Jõgevamaal, seejuures oli nii Hiiumaa kui ka Jõgevamaa tulemus kõigi aegade parim. Enamiku põllukultuuridega sarnaselt oli aasta soodne ka kartulile ja avamaaköögiviljale. Avamaaköögivilja kasvupind on küll viimasel kahel aastal vähenenud, kuid hektarisaak 24,8 tonni oli viimase kaheksa aasta suurim.

Tööstustoodangu mahu vähenemist mõjutasid enim energeetika ja mäetööstus. Tööstusettevõtted tootsid 2019. aastal 2% vähem kui aasta varem. Vaid töötlevas tööstuses suurenes toodang 2%. Suurema osatähtsusega tööstusharudest vähenes puidu töötlemine, metalltoodete ja elektri-seadmete valmistamine, suurenes aga toiduainete ning arvutite ja elektroonikaseadmete tootmine. Eelmisel aastal müüdi kogu töötleva tööstuse toodangust 67% välisurule.

Möödunud aastal suurenes eksport 4,9%, pöördudes aasta lõpus väikesele langusele. Nii eksport

kui ka import vähenesid sarnase tempoga, seetõttu püsis netoeksport positiivne, moodustades 2,1% SKPst. Möödunud aastal eksporditi Eestist kaupu jooksevhindades 14,4 miljardi euro väärtuses ja imporditi 16,1 miljardi euro eest. Peamise osa ekspordi kasvule andsid arvutiteenuste müük ning mootorsõidukite ja puittoodete väljavedu. Import suurenes 3,7% – eelkõige mõjutasid seda ehitus- ja veoteenuste ost.

Aastal 2019 müüsid ettevõtted kaupu ja osutasid teenuseid 64,2 miljardi euro eest ehk 5% enam kui aasta varem. Ettevõtete kulud suurenesid 2018. aastaga võrreldes 5%, sealhulgas tööjõukulud 9%. Suurenes ka tööga hõivatud isikute ja töötatud tundide arv.

Ettevõtted investeerisid eelmisel aastal viiendiku võrra rohkem kui 2018. aastal, kokku investeeriti 3,2 miljardit eurot. Peamiselt investeeriti masinatesse ja seadmetesse ning ehitistesse. Üle poole kõigist investeeringutest tegid töötleva tööstuse, energia, veonduse- ja laonduse ning kinnisvaraettevõtted.

Hõivatute arvu jätkuva suurenemise kõrval kasvas tootlikkus hõivatu kohta 3%. Tootlikkus töötatud tunni kohta kasvas aga 3,7%. Tööjõu ühikukulu suurenes lõppenud aastal 4,6%.

Möödunud aastal tõusis keskmine brutokuupalk igas maakonnas. Aastal 2019 oli keskmine brutokuupalk Eesti ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides 1407 eurot ehk 7,4% kõrgem kui 2018. aastal. Võrreldes 2018. aastaga tõusis keskmine brutokuupalk kõige enam muudes teenindavates tegevustes (organisatsioonide tegevus, kodutarvete parandus, iluteenindus) ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande tegevusalal, vastavalt 14% ja 10%. Keskmine brutokuupalk langes põllumajanduse tegevusalal 1,9% ja kinnisvaraalases tegevuses 0,7%.

2019. aastal peatus Eesti majutusettevõtetes 3,8 miljonit turisti, kes veetsid seal 7 miljonit ööd. Välisuriste oli neist 59% (2,3 miljonit ehk 5% enam kui möödunud aastal) ja siseturiste 41% (1,5 miljonit ehk 6% rohkem kui aasta varem). Rohkem kui pooled välisuristidest saabusid naaberriikidest Soomest (36%), Venemaalt (12%) ja Lätist (8%).

Allikad: Statistikaamet, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

Hiiumaa ettevõtluskeskkond 2019

Tööhõive

Eesti Töötukassa igapäevane töö on viia kokku tööandjad ja tööd otsivad inimesed ning võimaldada selleks vajalikku nõustamist ja teenuseid. Tööandjad on meie olulised partnerid, pakkudes töökohti, mida vajame töötsijate tööle aitamiseks. Julgustame tööandjaid vaba töökohta täitmisel kasutama töötukassa abi. Meie tööpakkumisi vaatavad töötuna registreeritud kliendid, õppijad ja ka töötavad inimesed. Koos töövahendusteenusega pakub töötukassa proovitöö tegemise võimalust. Tööandjale annab proovitöö enne töölepingu sõlmimist kinnituse, et kandidaat sobib teie pakutavale töökohale.

Kaks korda aastas teeme tööjõuvajaduse prognoosi ja kaasame selleks eksperte väljastpoolt töötukassat. Juba mitmeid aastaid oleme kaasanud Tuuru ja Hiiumaa arenduskeskuse töötajaid. Meie lühiajaline tööjõuvajaduse prognoos annab tööjõuvajaduse baromeetri põhjal ülevaate, millistele ametialadele on kõige keerulisem töötajaid leida ja milliste ametialade esindajaid on tööturul üle. Tööjõuvajaduse baromeeter on kvalitatiivne meetod prognoosimaks lühiajalist tööjõuvajadust ametialade lõikes ja seda just tööandjate vaates.

Terve 2019. aasta oli Hiiumaa registreeritud töötuse määr üks Eesti madalamatest. Septembris oli registreeritud töötuse määr läbi paljude aastate üks kõige madalam – 2,6%. Umbes samas suurusjärgus oli see aastatel 2007–2008. Kõige kõrgem on olnud aastal 2010 – 18,9%.

2019. aastal vahendasime 156 töökohta. Enim tööpakkumisi vahendasime aprillis ja mais. Vahendatavatest tööpakkumistest suurem osakaal oli tootmistööliste, klienditeenindajate ja puhastusteenindajate tööpakkumistel, nendele tööpakkumistele leiame töötajad. Nende töökohtade täitmisel ja sobiva töötaja õpetamiseks saame tööandjale pakkuda tööpraktika teenust ja erinevaid koolitusi. Kõige raskem oli tööandjatel leida oskustöölisi – näiteks kokkasid hooajatöödeks, kus tööperiood on lühike.

Tööandjatele parimate lahenduste leidmiseks soovitame endiselt töötukassaga ühendust võtta. Märksõnaks peaks jääma koostöö.

Eesti Töötukassa Hiiumaa osakonna juhataja Jana Tammeveski

Eesti Töötukassa Hiiumaa osakonna tööandjate konsultant Ülle Mänd

Palgad

2019. aasta märkis üle-eestilise kiire palgakasvu trendi jätkumist ja see liikus kiiremini üldisest tootlikkuse kasvust. Enim vedas palgakasvu 2019. aastal avalik sektor ja töötlev tööstus.

Sarnaselt viimastele aastatele oli 2019. aastal Hiiu maakonna keskmine brutopalk viimaste hulgas Eestis. Hiiumaa aasta keskmine palk oli 2019. aastal 993 eurot (IV kvartalis 1 042 eurot), mis tähendab 5,2% kasvu võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Antud kasv on üks väiksemaid Eestis, ületades vaid Jõgeva, Harju, Rapla ja Valga maakonna vastavat näitajat. Võrdluseks kasvas keskmine brutopalk näiteks Põlvamaal 13,7% ja Pärnumaal 11,1%, mis olid ühtlasi ka kõige kiirema kasvuga piirkonnad. Kokkuvõtvalt võib öelda, et keskmise palga arvestuses on teistest piirkondadest märgatavalt ees Harju ja Tartu maakond ning kõik ülejäänud maakonnad on suhteliselt sarnasel tasemel.

Eelnevalt nimetatud statistika põhineb aritmeetilistel keskmistel, mis on andmeanalüüsi ja arvutuste tegemise eesmärgil üldjuhul eelistatud näitaja, kuid palgade analüüsimisel kasutatakse tihti ka mediaanväärtust. Viimane iseloomustab paremini sissetulekute jaotumist ja ei ole niivõrd tugevalt mõjutatud ekstreemsetest väärtustest arvutustes. Seetõttu on mediaanpalk üldjuhul alati väiksem aritmeetilisest keskmisest.

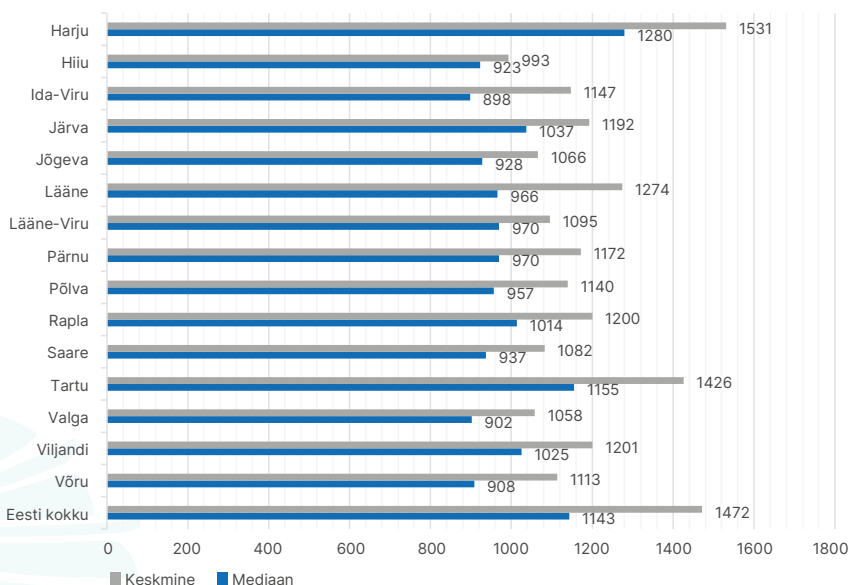
Võrreldes Eesti maakondade mediaanpalkasid on Hiiumaa positsioon mõnevõrra parem, kuigi koht viimaste hulgas säilib. Iseloomulikuna võib Hiiumaa puhul kindlasti välja tuua asjaolu, et maakonna mediaanpalga ja keskmise palga suhe on Eestis kõige kõrgem (93%). See tähendab, et Hiiumaal on suhteliselt vähem neid inimesi, kes võrreldes teiste maakonna elanikega teenivad kas väga kõrget või väga madalat palka. Näiteks Läänemaal on nimetatud suhe 75,8%, Ida-Virumaal 78,3% ja Tartumaal 81%. See tähendab, et nendes kolmes maakonnas kergitavad kõrgepalgalised keskmise palga numbrit ning see ei iseloomusta kõige adekvaatsemalt tegelikku palgajaotust maakonnas.

Viimasel ajal on palganäitajate võrdluses järjest enam tähelepanu pälvinud ebavõrdsus palkades ja eelkõige sooline palgalõhe¹. On ilmselge, et kogu maailm, Euroopa ja eriti Eesti, kus on teatavasti sooline palgalõhe väga suureks probleemiks, püüdleb selles suunas, et sugu ei omaks inimeste sissetulekute kujunemisel olulist rolli. Statistikaamet koostab iga nelja aasta tagant detailse analüüsi palgade soolise jaotumise kohta erinevatel ametipositsioonidel maakondades ning viimased andmed pärinevad 2018. aastast (võrdlusaastad on 2010 ja 2014).

2010. aastal oli keskmine palgalõhe Eestis 23,3%. Hiiumaal oli see näitaja mõnevõrra parem (20,3%), millega paikneti Eestis keskmike seas – kõige parem oli näitaja Jõgeva (14,9%) ja Võru (16,1%) maakonnas. 2014. aastal püsis Eesti keskmine näitaja sisuliselt sama (23,5%), kuid maakondade siseselt toimus palju liikumisi – kahjuks oli Hiiumaa trend negatiivne ning 2014. aastal oli sooline palgalõhe maakonnas 25,3%. 2018. aasta märkis väga positiivset üldist trendi seoses soolise palgalõhe vähenemisega, mis loodetavasti jätkub ka tulevikus. Eestis tervikuna langes näitaja 18,1% ning ka Hiiumaa trend oli tugevalt positiivne – 17,9%. Samas ei saa märkimata jätta, et mõningates

¹ Soolise palgalõhe arvutamiseks kasutatakse valemit: Sooline palgalõhe = (Mehed palk – Naised palk) / Mehed palk * 100%

2019. aasta keskmine palk ja mediaanpalk maakondades, eurodes

Allikas: Statistikaamet

maakondades oli tulemus veelgi positiivsem – näiteks Põlva maakonna soolise palgalõhe näitaja oli 2018. aastal kõigest 4,3%. Viimase positsiooni säilitas Ida-Virumaa (24,6%). Analüüsid detailsemalt ametipositsioone, siis on näiteks „Juhid“ kategoorias Hiiu, Põlva ja Viljandi maakonnas praktiliselt puudub sooline palgalõhe. Samas on Hiiu maakond viimasel positsioonil „Tehnikud ja keskastme spetsialistid“ kategoorias, kus sooline palgalõhe on lausa 53%. Väga kehv on näitaja ka „Ametnikud“ kategoorias (32,2%), kus näiteks Jõgeva ja Põlva maakonnas on lausa märkimisväärne positiivne palgalõhe naiste kasuks. Üle-eestiliselt on kõige kehvem olukord „Oskustöötajad ja käsitöölised“ kategoorias, kus ainult üksikutes maakondades on näitaja väiksem kui 20%.

Kokkuvõttes valitses 2019. aasta alguses tööturul endiselt pigem tööjõupuudus. Aasta teises pooles hakkas tööpuudus kasvama. Nende ettevõtete osakaal, kes peavad tööjõupuudust peamiseks kasvu takistavaks teguriks, kahanes ehituses ja mõningal määral ka töötlevas tööstuses². Teenindussektoris aga püsis see ajaloolises võrdluses kõrge tasemel ning näiteks paljud Hiiumaa hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtted nimetasid tööjõupuudust üheks olulisemaks arengut pidurdavaks probleemiks. Seda kinnitab ka asjaolu, et palgasurve oli Hiiumaal 2019. aastal kõige tugevam majutuse ja toidlustuse ning hulgi- ja jaekaubanduse valdkonnas, kuid ka mõnevõrra erandlikult näiteks puidu- ja mööblitööstuses.

Asso Uibo

Tartu Ärinõuandla investorkonsultant

2 Eesti Panga Tööturu Ülevaade 2019/2

Ühendused Hiiumaaga

Hiiumaa kui saarelise maakonna sõlmküsimuseks on ühendused ja nende sujuv toimimine.

Hiiumaa elu põhineb kolmel ühendusteel: parvlaevaliini Heltermaa–Rohuküla ja Sõru–Triigi ning lennuliini Kärddla–Tallinn. Ühendusteks sõlmitud lepingutes oli riigi esindajaks maanteeamet.

Heltermaa–Rohuküla laevaliin

Hiiumaa põhiliseks liikumiskanaliks on laevaühendus mandri ja Hiiumaa vahel. Praegune vedaja teenindab liini alates 2016. aasta oktoobrist ja leping kestab 2026. aasta septembrini. Teenust pakuvad ühiselt OÜ TS Laevad ja OÜ TS Shipping.

Liinil sõidavad parvlaevad Tiiu ja Leiger, mõlema pikkus on 114 meetrit ja süvis 4 m. Laevad on valminud aastal 2016, mahutavad kuni 150 sõiduautot ja 700 reisijat. Liikumiskiirus on kuni 15 sõlme.

Reiside arv on meie liinil järk-järgult tõusnud. Kogu aasta lõikes suurenes veomaht 2019. aastal eelmisega võrreldes 44 reisi võrra – reise tehti 5354. Aastas üleveetud sõidukite arv suurenes 5% – üle Väinamere veeti 13 489 sõidukit rohkem kui aastal 2018. Reisijate arv tõusis mullusega võrreldes 24 847 võrra, st 4%, küündides 622 252ni.

Piret Sedrik

*Hiiumaa vallavalitsuse
ühistranspordispetsialist*

Heltermaa–Rohuküla laevaliin 2017–2010

	2017	2018	2019
Reiside arv	5289	5310	5354
Sõitjate arv	576 450	597 405	622 252
Sõidukite arv	247 240	263 476	276 965

Mandri ja Hiiumaa vahelises ühenduses on oluline roll laevatee läbitavusel. Nii 2016. kui ka 2018. aastal mõjutas Hiiumaa elu madal veetase, mis laevaliiklust tõsiselt pärssis, mistõttu riik asus laevateid korrastama.

Rukki kanali hooldussüvendustööd toimusid 2018. augustis-septembris ja kanal sai sügavuseks 5,2 m Amsterdami nulli järgi. Tööd tehti öösiti Heltermaa–Rohuküla sõiduplaani muutmata. Riigieelarvesse kavandatud korrapäraselt üle aasta toimuvad Rukki kanali hooldussüvendustööd tagavad parvlaevaliikluse mandri ja Hiiumaa vahel ka siis, kui veetase on madal. 2019. aastal sujus laevaliiklus selles osas tõrgeteta.

Sõru–Triigi laevaliin

Hiiumaa ja Saaremaa ühise majandus- ja haldusruumi oluliseks lüliseks on parvlaevaliiklus Sõru–Triigi liinil. Näiteks Saaremaa Piimatööstuse mahepiimatootmises oli oluline roll just Hiiumaa talupidajate piimatoodangul.

Sõru–Triigi parvlaevaliini teenindas 2019. aastal AS Kihnu Veeteed, mis on Hiiumaa ja Saaremaa vahelisel mereteel reisijatele tuttav aastast 2016.

2019. aastal tegi parvlaev Soela Sõru–Triigi liinil 1513 reisi, mis oli üldjoontes sama veomaht, kui 2018. aastal, mil toimus 1520 reisi. Tuleb märkida, et just 2018. aastast muutus parvlaevaühendus Hiiumaa ja Saaremaa vahel taas igapäevaseks, seega on 2018. ja 2019. aasta kenasti võrreldavad. Statistikat 2017. aastaga võrreldes on oluline teada, et esimesed neli kuud sõitis SubSea Seven, millele mahtus 86 reisijat ja 24 sõiduauto.

Nii reisijate kui ka üleveetavate sõidukite arv Sõru–Triigi laevaliinil vähenes 2019. aastal veidi – Soela väina läbivat mereteed kasutas ligi 3% vähem inimesi ja üle veeti ligi 2% vähem sõidukeid kui eelmisel aastal.

Kõige rohkem reise tehti 2019. aastal juulis –246, vähim veebruaris – 86. Nii suur erinevus tuleneb ka asjaolust, et talveperioodil on kolmel päeval nädalas Sõrult ja Triigist vaid üks väljumine. Ülejäänud aastal on igapäevaselt vähemalt kaks väljumist ühes sadamast.

Reisijaid oli enim juulis – 10 344, vähim jaanuaris – 994. Rekordarv sõidukeid veeti üle augustis – 3971, reisijaid juulis – 10 344. Kõige väiksem reisijate ja sõidukite liiklus oli jaanuaris, mil Hiiumaa–Saaremaa vahelist otseühendust kasutas 994 sõitjat ja pardal oli 616 sõidukit.

2017. aasta kevadest teenindab Sõru–Triigi liini riigi tellimusel valminud parvlaev Soela, mis mahutab 200 reisijat ja 22 sõiduauto. Laeva pikkus on 45, laius 12 meetrit. Aluse maksimaalne kiirus on 12 sõlme, süvis on 2,7 m. Laevaperes on kuus liiget. Alus ehitati Asi Baltic Workboats laevatehases Saaremaal, maksumuseks kujunes ligikaudu 9,4 miljonit eurot.

	2017	2018	2019	Muutus 2019 vrd 2018	Muutus 2019 vrd 2018 %
Reise	1430	1520	1513	-7	99,5
Reisijaid	41 777	43 548	42 330	-1218	97,2
Sõidukeid	17 984	19 742	19 365	-377	98,1

Kärdla–Tallinn lennuühendus

Hiiumaa ja mandri vahelised lennud Hiieessaares asuvalt Kärdla lennuväljalt algasid aastal 1963. Aastast 2016 teenindab Kärdla–Tallinn lennuliini Leedu ettevõtja Transaviabaltika. Viimatisel riigihange Hiiumaa liinile vedaja leidmiseks korraldas maanteeamet 2019. aastal. Viieks aastaks sõlmitud leping lõpeb 30.05.2024. Hiiumaa lennuühendusele eraldatakse riieelarvest üle 1,2 miljoni euro aastas.

Lennud toimuvad 12 korda nädalas – tööpäeviti hommikul ja õhtul, laupäeva hommikul ja pühapäeva õhtul. Väljumiste kellaajad on sätitud nii, et reisi tühistamisel jõuaks võimalikult kiiresti sihtkohta ka parvlaevaühendust kasutades.

Kärdla lennureise teeb 19kohaline turbopropellerlennuk Jetstream 31/32. Õhusõit kestab 25–30 minutit.

Tavapäraselt kasutab lennukiga mandri vahel liikumise võimalust ligi 10 000 reisijat aastas. 2019. aastal oli reisijaid 10 946, mis on 15 aasta arvukaim tulemus, ületades eelnevat aastat suisa 1342 võrra. Enim reisijaid oli juulikuus – 1356. Oma roll nii suures reisijate arvu tõusul on asjaolul, et 2018. aasta augustis, mil tavapäraselt on palju reisijaid, oli lennuväli mõned nädalad ehitustööde tõttu suletud. Väikseim reisijateveonumber pärineb veebruarist (454), kuna lisaks talvele, mil reisitakse vähem, on ka kuus vähem päevi.

Aastane riigi tellimus Tallinn–Kärdla–Tallinn lendudeks on tavapäraselt 620–650 reisi aastas. Lisaks tavapärastele iganädalastele väljumistele tihendatakse sõiduplaane riigipühade ning erinevate suviste ürituste ajaks.

Toimunud reise arvu mõjutavad nii ilmaolud kui ka tehnilised tõrked.

Läbi aegade on Hiiumaa lende suuresti häirinud ilmastikuolud – erinevatel aastatel on ilma tõttu ära jäänud 30–40 reisi¹ aastas. Vaadates möödunud aastakümne statistikat, jäi suur osa lendude ära jäämist põhjustavaid ilmastikke oma vertikaalses nähtavuses 200...300 jala vahele.

2019. aastal on ära jäänud lendude arv oluliselt vähenenud – ilma tõttu jäi väljumata 22 reisi, Kärdlas maandumata pöördus Tallinnasse tagasi kaks reisi. Tehnilistel põhjustel tühistati vaid 4,5 reisi.

Eelneval, 2018. aastal tühistati kehvade ilmaolude tõttu 42 reisi ja tehniliste takistuste pärast 28. Oluline on märkida, et viimati nimetatud numbris sisaldub 26 reisi, mis jäid ära lennuraja reemondi tõttu.

Oma roll ilma tõttu ära jäänud reise osakaalu tuntaval vähenemisel on Kärdla lennuväljale paigaldatud maandumissüsteemil.

Kärdla lennuvälja liiklusalala renoveerimise käigus, mis algas 2018. aasta suvel, loodi tehniline valmisolek GNSS (*Global Navigation Satellite System*) maandumissüsteemi kasutamiseks. Nimetatud süsteem sai kasutamiseks valmis 31. jaanuaril 2019. GNSS annab lennukile võimaluse maandumiseks madalamate pilvedega, kui oli seni võimalik. Nüüd on maandumisiinimumiks lennuväljale mere poolt lähenedes 300, maa poolt 300 jalga. Lennuvälja liiklusalala uuendamise käigus paigaldati lennurajale ka uus asfaltbetoonkate, mis koos täppislähenemistulede paigaldamisega maksis 1,3 miljonit eurot.

1 Reisiks loetakse vastavalt lennulepingule edasi-tagasi lendu.

Lennuühenduse kasutamist mõjutab kindlasti ka pilethind, mis Kärdla lennuliinil on tavareisijale 25 eurot.

Tallinna–Kärdla lennuliini pileтите piirhinnad ja reisijate sõidusoodustused kehtestati 2019. aastal majandus- ja taristuministri määrusega, täpne suurus tuleneb maanteeameti peadirektori vastavast käskkirjast. Varasematel aastatel oli pileti hind, soodustused ja pagasiveo tingimused sätestatud Hiiu maavalitsuse ja vedaja vahelises lepingus.

Tallinn–Kärdla–Tallinn lennuliin

	2017	2018	2019	Muutus 2019 vrd 2018	Muutus 2019 vrd 2018 %
Tellitud reise	629	645	651	+6	+ 1%
Toimunud reise	597,5	575	622,5	-47,5	+ 8%
Tühistatud reise	30,5	70	28,5	-41,5	-59%
sh ilma tõttu tühistatud	30	42	22	-20	-48%
sh tehnilistel põhjustel tühistatud	0,5	28*	4,5	-23,5	-94%
sh maandumata tagasi- pöörduvad reise	1	0	2	+2	+200%
Reisijaid	8566	9604	10 946	+1342	+14,0%
Lennuki täituvus	37,2	44,0	45,5	+1,5	+5%

2 2017. detsembris teenindas neljal päeval 46 reisijakohaga lennuk ATR42/300.

Hiiumaale kodu soetada on privileeg

Saare kinnisvaraturg 2019. aastal oli tehingute arvu poolest huvitav: nii 2018. kui 2019. aastal vormistati Hiiumaal täpselt ühepalju, 561 tehingut. Segmentide osas küll tehingute arv erines. Ostu-müügi tehingute arv kasvas 23 võrra, kuid sealjuures tehingute koguväärtus 13 311 195 eurot jäi samasse suurusjärku võrreldes 2018. aastaga. Vaatamata sellele, et muutust koguväärtuses ei ole, olen märganud turu aktiivsuse tõusu saarel.

Hiiumaa eripära on väike ja ühtehoidev kogukond. Julgen anda hinnangu, et suur osa registrisse kantud tehingutest ei vasta vabaturutehingu tingimustele, seda eriti maatükkide müügi osas.

Just selles segmendis olen täheldanud kõige enam väikesele kogukonnale omast tuttavate ja sugulaste vahelisi tehinguid, mis ei väljenda pakkumise/nõudluse suhet. Samuti ollakse selliste tehingute puhul hinnaläbirääkimistel leebemad ja ei lähtuta turuväärusest. Sellele viitab ka kinke-tehingute koguarvu suur osakaal, 12–15% aastate lõikes.

Hiiumaa korteriturg on väga kesine ja ka siin on märgata, et suur osa neist pakkumistest kinnisvaraportaalistesse ei jõua ja ometi on korterite müügi arv aastatega kasvanud. 2019. aastal on saarel tehtud 75 korteriomandi müügitehingut, aasta tagasi 55 tehingut. Samas on korterite müügiperioodid saare keskuses Kärdlas väga mõistlikud, tavapärased 1–3 kuud. See on märk, et nõudlust on, mis omakorda võimaldab müüjail ka kõrgemat hinda küsida. Maa-ameti keskmist vaadates see eriti silma ei torka, kuna väiksemates piirkondades, Käina ja Kõrgessaare alevikus, Suuremõisas ja Emmastes on jäänud üksikute tehingute hinnad stabiilseks. See omakorda mõjutab statistikat. Keskmine ruutmeetri hind klassikalisel kortermaja elamispiinal suurusega 55–70 m²

on aastaga tõusnud 294 €/m² kohta 395 euroni m² eest. Registri andmeid lahti võttes ja üksikuid tehinguid analüüsides jääb Kärkla korterite tegelik keskmine müügihind 500 +/- euro juurde m² eest, seda muidugi sõltuvalt elamispinna seisukorrast.

Korterite üüriturg on pea olematu. Tõusnud on nõudlus üüripinna järele, kuid pakkumisi portaalist ei ole. Üksikud saadaval pinnad leiavad endale üürniku, kas otsepakkumiste näol või siis sotsiaalmeedia kaudu.

Hoonestamata elamumaa ja hoonestamata maatulundusmaa hindade osas võrreldes eelmise aastaga muutusi ei ole.

Metsamaa müügitehingute arv on tõusnud 94-lt 122-ni, kuid tehingute koguväärtus on langenud u 200 000 euro võrra.

Eluhoonetega hoonestatud kinnistuid müüdi 66. Ka siin on müügiperioodid normaalsuse piires, kuus kuud kuni aasta. Vaid üksikute varade, peamiselt sisemaal paiknevate kinnistute ja kõrgelt ülehinnatud vara müügiperiood on pikemaks kujunenud.

Kuigi Hiiumaal ei ole kuskil meri kaugel, on siiski eelistatud hoonestatud elamumaa ja ehitusmaa kinnistute ost rannalähedastes piirkondades. Need ostjad tulevad saarele väljastpoolt ja kinnistuid soetatakse pigem suvekoduks või selle ehituseks. Tänapäevane suvekodu ei ole pelgalt suvine peatuspaik. Olemasolevad hooned kohendatakse aastaringseks elamiseks ja uued, püstitatavad elamud varustatakse igati kaasaegsete olmetingimustega. Ehitatakse aastaringseks kasutamiseks perspektiiviga, et oleks kaugtöö tegemise võimalus või et kaugemas tulevikus paikseks jääda. See on laialt kasvav trend ka teistes maakondades.

Kohalikule elanikule meeldib elada keskuses või selle lähiümbruses, et pere vajadused poe, kooli, lasteaia jms teenuste näol oleks lähedal ja tagatud.

Üldiseks elamuturu trendiks saarel on ostueelistus elamute osas, mis on heas korras, tänapäevaste tehnolahendustega, kuhu saab kohe sisse kolida ja see vara ei peaks maksma üle 120 000 euro. Noorte perede jaoks jääb kallima vara ost laenuvõimekuse taha.

Samas on üldine elatustaseme tõus võimaldanud huvilistel varasemast kallima hinnaga elamuid osta, mis on ühtlasi andnud oma panuse maakonna elamute keskmise hinna tõusule. Lisaks on müüjate ootused hinnale tõusnud. Väljastpoolt tulnud ostjad hindavad saare eripära, neile on väga oluline asukoht, ostetakse lisaks kinnisvarale nn emotsiooni. Heas korras, hea kvaliteediga ehitiste puhul on nad nõus maksma kõrgemat hinda. Hoonestatud elamumaade ja hoonestatud maatulundusmaade tehingud aastal 2019 kokku olid 3 459 241 eurot versus 2018 aastal summas 2 415 954 eurot.

Minu portfelli kaudu leidis uue omaniku kaks eksklusiivsemat ja kallima hinnaga müüdud vara Hiiumaal 2019. aastal: majapidamised müügihinnaga 258 000 eurot ja 254 000 eurot. Mõlema kinnistu müügiperiood oli lühem kui nädal ja need paiknesid saare menukamates puhkepiirkondades – üks Kõpu poolsaarel, teine Kassaris. Tegu oli tõeliste kinnisvarapärilitega.

Kinnisvara võõrandajad on Hiiumaal eraisikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud umbes võrdsetes osades. Samasugune suhe kehtis ka omastajate kohta.

Kohati on tundunud, et kõik välismaalased müüvad oma kinnisasja ja lahkuvad saarelt. 2019. aastal võõrandas oma vara 15 välismaalast ja omastas kinnisvara neli välisriigi kodanikku. Statistika

ütleb, et päris nii see siiski ei ole. Aasta varem oli ostude arv oluliselt suurem, 30 tehingut, kuid ka müük oli pea kahekordne number, 33 võõrandamistehingut.

Rõõm on tõdeda, et üha enam tunnevad Hiiumaal elamise ja kodu soetamise vastu huvi noored pered. Pered, kellel kauged juured saarel või siis hoopiski ei ole kunagi saarega seotud olnud.

Ehitamine saarel on kulukas. Kauba ülevedu mõjutab materjalide maksumust, vähe on kampaaniakaupu soodustustega ja hea ehitaja küsib ka kõrgemat tasu. Kokku moodustab see oluliselt kopsakama ehitushinna. Mandri-Eestis on valikud ja võimalused kauba ja teenuste osas avaramad.

Keeruliseks teeb kohalikele ja uutele püsielanikuks pürgijatele kodu soetamise pankade poliitika. Pankade nägemus saare kinnisvaraturust on madal likviidsus, millega ma üheselt nõustuda ei saa. Analüüsitud, hea hinna ja kvaliteedi suhtega elukondlikul kinnisvaral ei ületa müügiperiood kuut kuud. Oma kogemustele tuginedes võib müügiperioodi lugeda päevades. Samuti on pan-

gad väga ettevaatlikud ääremaade kinnisvara ostude finantseerimisel, tihti nõutakse lisatagatist või kuni 30-50protsendilist omaosalust, mida noorel koduotsijal sageli pakkuda ei ole. Ekspert hinnangud tagatavale varale on omaette mure. Hiiumaal oma ala spetsialist puudub ja teenus tuleb tellida, kas Saaremaalt, Tallinnast või Pärnust, mis omakorda teeb protsessi pikemaks ja teenuse hinna visiiditasu lisandudes võrdlemisi kalliks.

Hiiumaale kodu soetada on privileeg.

Liia Laid

Domus Kinnisvara kutseline maakler, konsultant

Ettevõtluse tugioorganisatsioonid

Kohaliku omaalgatuse programmi toetused

Mõned näited projektidest, mis said toetust 2019. aastal:

MTÜ Orjaku Külaselts sai toetust projektile „Külamaja infokaardi uuendamine ja õuevalgustite soetamine“, millega uuendati Orjaku külamaja seinal olev infokaart ja soetati välisvalgustuse väljaehitamiseks vajalikud ökonoomsed ja vastupidavad LED-prožektorid.

MTÜ Sõru Merekooli selts sai toetust projektile „Purjetamise õpe Sõrul“, mille käigus soetati svertpaat RS Quest laste ja noorte purjetamistreeningute läbiviimiseks.

MTÜ Baabad sai toetust projektile „Õmblustöökoda“, millega aidati kaasa õmblustöökoja (nahatööle spetsialiseerumisega) käivitamisele Kärklas Vabrikuväljak 6 hoones.

Kaja Sõrmus

*Hiumaa arenduskeskuse MTÜde
konsultant ja programmide koordinaator*

Kohaliku omaalgatuse programm

Kohaliku omaalgatuse programm (KOP) on Eesti riigi regionaalprogramm, mille eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine. Programmi kaudu toetatakse kogukonna liikmete aktiivset osalemist kohalikus arengus ja ühiskonnas kaasaraäkimisel, kogukonnapärandi säilitamist tulevaste põlvete jaoks ning kogukonnale oluliste teenuste arendamist.

Programmis on kaks meetet: 1 – kogukonna areng ning 2 – elukeskkonna ja kogukonnateenuste arendamine. Meetme 1 kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse. Meetme 2 kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse.

Alates 2018. aastast on programmi rakendaja Hiiu maakonnas SA Hiiumaa Arenduskeskus.

Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeede

Alates 2019. aastast on Regionaalsete investeeringutoetuste programm muutunud maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmeks (MATA). 2019. a toetusvooru esitati üks taotlus: SA Hiiumaa Arenduskeskuse taotlus „Kaasaegse keskkonna loomine Hiiumaa ettevõtluse arengu toetamiseks“ toetussummaga 264 174 eurot. Projekti eesmärk on kaasaegsete tingimuste loomine Hiiumaa ettevõtluse kasvu ja arengu kiirendamiseks. Selleks luuakse ja uuendatakse ettevõtlusinkubaatori ja kaugtöökontori füüsiline keskkond, soetatakse vajalik mööbel ja seadmed, esitlustarvikud ning luuakse maakonna interaktiivne kaardirakendus ja rajatakse elektrooniline sisse- ja väljapääsusüsteem hoonesse ligipääsu võimaldamiseks.

LEADERi programm näitas ettevõtjate investeerimisvõimekuse kasvu

2019. aastal jätkus eelnevatel aastatel alustatud LEADERi projektide elluviimine. Meetme „Ettevõtete areng“ raames lõpetati 2019. aastal kuus projekti:

- Dagovet OÜ tegi viimase osa Hiiumaa loomakliiniku projektist. Tegemist on kõige mahukama LEADERi projektiga, mis 2019. aastal lõppes. Koguinvesteeringust 161 710 eurot moodustas LEADERi toetus 97 026.
- OÜ Best Holding moderniseeris Nõmme külas autoteeninduse seadmeid ja inventari, ehitas autopesula ja paigaldas päikesepaneelid. Kogu investeering 47 285, toetus 28 371 eurot.
- Meretamme OÜ rajas Käinasse uue toitlustus- ja majutuskoha, mille energiatõhusad küttelahendused said toetust LEADERist. Kogu investeering 35 863, toetus 19 315 eurot.
- 1A Geodeesia OÜ soetas teenuse pakkumiseks vajalikke töövahendeid 25 212 euro eest, millest toetust sai 9833 eurot.
- OÜ Ideeklaas soetas seadmed ja inventari ning avas klaasitehnikate stuudio Klaasipanga. Investeering 7979, toetus 4787 eurot.
- Betoonist töötasapindasid ja siseviimistlust tootev ettevõtte Concrete Products OÜ soetas uue tehnoloogilise sisustuse kogumaksumuses 7601, millest toetus 3800 eurot.

Jätkus ettevõtjate märkimisväärne võimekus viia ellu LEADERi projekte. Eelmisel perioodil, 2007–2013 oli ettevõtjate investeeringuprojektide kogumaht u 500 000 eurot ja tihti ei tulnud taotlusvoorud maht täis, huvi oli väike. 2019. aasta seisuga on see uuel perioodil u 1 880 000 eurot ja taotlusvoorud tulevad alati kuhjaga täis. Kuna ettevõtja peab leidma projektide elluviimiseks omaosaluse vähemalt 50–60%, siis näitab see ettevõtjate investeerimisvõimekuse vähemalt kolmekordset kasvu võrreldes eelmise rahastusperioodiga.

Meede „Külaarendus ja kogukonnateenused“ on tähtis tugi ühingutele ja omavalitsusele. 2019. aastal viidi lõpuni MTÜ Halulaev projekt tehnosüsteemide soetamiseks ja paigaldamiseks. Toetust sai ühing 30 586 eurot. Hoogsalt edenes ka MTÜ Kärkla Nukuteater projekt teatrimaja rekonstrueerimiseks, projekti lõpetamine jäi siiski aastasse 2020.

Meetme „Uuenduslik kogukond“ raames viis Hiiumaa Arenduskeskus lõpuni projektid „Teadmussirde päevad ettevõtjatele“ toetusega 15 126 eurot ja „E-turunduse arenguprogramm Hiiumaa ettevõtjatele“ toetusega 7214 eurot. MTÜ Hiiumaa Motoharidus viis ellu projekti „Hiiumaa motohariduse edendamine“ toetusega 9349 eurot ja OÜ Kirsi Maitseid projekti „Väetoidud kohalikest taimedest“ toetusega 6245 eurot.

Meetme „Arengukoostöö“ raames viidi 2019. aastal lõpule kolm projekti: Kärkla kultuurikeskuse Lestafestivalide projekt toetusega 10 948 eurot, SA Hiiumaa Muuseumid projekt „Muuseumituur: Hiiumaa väärindamine ja turundamine muuseumide kaudu“ toetusega 17 585 eurot ja SA Hiiumaa Arenduskeskus projekt Hiiumaa visuaalse identiteedi kaasajastamiseks toetusega 14 800 eurot.

Lisaks ülalpool toodud meetmetele viis Hiidlaste Koostöökogu ellu ühisprojektid kohaliku toidu kättesaadavaks muutmiseks ja jätkas mitmete rahvusvaheliste koostööprojektide elluviimist, mille kaudu arendatakse koos väikeettevõtlust, kohalikku toitu ja taastuvenergeetika lahendusi.

Hiidlaste Koostöökogu alustas 2019. aastal ka mitmeaastast PRIA lühikeste tarneahelate projekti, mille kaudu toetati muuhulgas Hiiumaa tootjate esmakordset ja edukat ühist esindamist Tallinna jõululaadal.

Hiidlaste Koostöökogu

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu toetab Hiiumaa ettevõtlust ja majanduskeskkonna arengut LEADERi meetme kaudu. Hiidlaste Koostöökogu Hiiumaa integreeritud arengukavast lähtuvalt eraldatakse toetusi viie meetme raames:

meede 1 – Ettevõtete areng,

meede 2 – Külaarendus ja kogukonnateenused,

meede 3 – Uuenduslik kogukond,

meede 4 – Arengukoostöö,

meede 5 – LEADERi riigisene ja rahvusvaheline koostöö – viimasesse saab taotlusi esitada vaid kohalik tegevusgrupp.

Perioodil 2015–2020 on koostöökogu kogueelarve toetusteks ja piirkonna elavdamiseks 2 737 702 eurot, sh toetusteks 2 186 161 eurot, millest 83% oli juba enne 2019. aastat taotlejatele eraldatud. 2019. aastal toimus kaks taotlusvoor, mille tulemusena eraldati taotlejatele toetuste eelarvest veel 15% vahendeid. Need toetust saanud projektid viiakse ellu hiljemalt aastaks 2022.

Ilmi Aksli

*MTÜ Hiidlaste Koostöökogu
tegevuskeskus*

Reet Kokovkin

*MTÜ Hiidlaste Koostöökogu
tegevuskeskus*

Sadamate ehitus andis tooni

2019. aastal oli MTÜ Hiiukala aastane toetusmeetmete kogumaht 927 000 eurot. Kevadisse taotlusvooru laekus 30 projektitaotlust kokku 704 000 eurole. Sügisene taotlusvoor oli tavapäraselt veidi väiksem – laekus 17 projektitaotlust 235 000 eurole. Positiivse rahastusotsuseni jõudis neist 35 projektitaotlust 721 000 euro toetuse saamiseks.

Suurematest investeeringutest väärivad äramärkimist Naistlaiu sadama ehitustööd ning Suuremõisa jõe koelmualade taastamine. Mõlemad Pühalepa osavalla koordineeritud projektid.

Kalasadama investeeringutest loob kaluritele täiendavaid võimalusi Salinõmme paadisadama mõrrakuuri ehitus ning olulise kitsaskoha lahendab Kõrgessaare sadama süvendamine koos liinitulede renoveerimisega.

Kalurite tegevuste mitmekesistamise projektid olid 2019. aastal valdavalt väiksemahulisemad, keskendudes üksikute seadmete või teenuse pakkumiseks vajaliku transpordivahendi soetamisele. Sealjuures on kalurite tegevusalad üpris mitmekesised, ulatudes traditsioonilisest põllumajandusest ja majutusest-toitlustusest kuni siidri tootmise, ehituse, maamöötmise ja muusikalise meelelahutuse pakkumiseni.

Tulevikku võiksid panustada MTÜ Latimeeria projektid: merisiia eksperimentaalne asustamine Hiiumaale kolme aasta jooksul, aga ka juba teist korda toimuv koolivaheaja kalastuslaager Hiiumaa lastele.

Suurematest sündmustest toetas Hiiukala Jääkala festivali, Kalurite päeva, Hiiu kala ja õlle festivali ning Kärkla merepäeva toimumist. Viimase toimumisaeg jäi plaanitatvalt 2020. aastasse.

Kalandussündmustest rääkides ei saa mainimata jätta 10. Tuulekala festivali, mille korraldas MTÜ Hiiukala EMKF meetme 3.4 koostööprojekti raames, traditsiooniliselt mai viimasel laupäeval Orjaku sadamas. Taaskord sai ületatud varasem osalemisrekord – seekord proovis kalapüügis õnne 108 paatkonda 364 võistlejaga, püüdes kokku 1282 tuulehaugi kogukaaluga üle 520 kilogrammi.

Tuuli Tammla
MTÜ Hiiukala tegevjuht

MTÜ Hiiukala

MTÜ Hiiukalal oli 2019. aasta lõpuks 96 liiget, kellest valdav enamus on kalandussektori ettevõtjad. Ühing tegutseb alates 2008. aasta juunikuust ning viib ellu juba järjekorras teist Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakendamise strateegiat, tähtajaga 2025.

2019. aastal korraldas Hiiukala kaks taotlusvoor – kevadel ning sügisel. Taotlusi võeti vastu järgmistes meetmetes:

1. Kala väärindamine või turustamine
2. Majandustegevuse mitmekesistamine
3. Kalasadamate uuendamine
4. Koelmualade loomine või taastamine ning merisiia eksperimentaalne asustamine
5. Sotsiaalne heaolu ja kultuuripärand

Täpsemat infot ühingu ja toetatud tegevuste kohta leiab

Hiiukala kodulehelt www.hiiukala.org > Projektid 2016–2019

Hiiumaa majanduse üldnäitajad

Eesti majandus on viimastel aastatel olnud tugevas positsioonis nii tööhõive, sissetulekute kui ekspordivõime poolest. 2019. aastal pidurdus maailmamajanduse kasv oluliselt, peamiselt rahvusvahelise kaubanduse kasvu aeglustumise ja süvenenud majanduspoliitilise ebakindluse tõttu. Sellest olenemata püsisid Eesti ja Hiiumaa ettevõtete oluliste kaubanduspartnerite ekspordiarengud suhteliselt tugevana. Kuigi palgakasv avaldas ka 2019. aastal jätkuvalt kulusurvet, jätkus ekspordi turuosa suurenemine välisturgudel. Sellest tulenevalt jätkus mitmendat aastat tõusutrend Hiiumaa olulisemates majandusnäitajates. SKP elaniku kohta, ekspordimaht ja brutotöötasu – kõik kasvasid eelmise aastaga võrreldes vähemalt 5%. SKP elaniku kohta püsis Eesti keskmisega võrreldes samal tasemel nagu 2018. aastal (57%), kuid alates 2014. aastast on trend olnud positiivne¹. Võrdluses teiste Lääne-Eesti maakondadega on Hiiumaa positsioon paranemas. Näiteks Läänemaa näitaja on viimased 10 aastat püsinud 50% ümber ja trend on pigem languses ning Saaremaa SKP elaniku kohta on viimased aastad püsinud 67% ümber, kuhu 10 aastat tagasi 80% pealt langeti. Pärnumaa püsib stabiilselt vahemikus 64–70%, kuid trend on kergelt languses.

Maakonna ettevõtete müügitulu oli 2019. aastal 168 miljonit eurot ning ekspordimaht moodustas sellest 30,1%. Mõlemad näitajad märgivad kasvutrendi. Hõivatute määr püsis 2019. aastal kõikjal Eestis ajalooliselt kõrgel tasemel, kuid Hiiumaal toimus võrreldes eelmise aastaga kerge langus 4,1%. Kuid arvestades hõivatute kõrget osatähtsust ning kestvat tööjõupuudust, siis ei saa nendest statistilistest näitajatest negatiivset trendi välja lugeda. Keskmine brutopalk suurenes 5,2% ning mediaanpalk isegi 7,6%.

2019. aastal jätkus küll tõusutrend, aga aasta lõpus võis täheldada mõningast majanduse jahenemist. Põhjusena võib eelkõige välja tuua majanduspoliitilisest ebakindlusest tuleneva välisnõudluse kasvu üldise aeglustumise, mis paratamatult jõuab ka Hiiumaa majandusse. Vaatamata jahenevale väliskeskkonnale ja tuleviku osas valitsenud määramatusele jätkus jõuliselt ettevõtete investeeringute kasv.

¹ Statistikaameti andmebaas

Majanduse põhinäitajad Eestis ja Hiiumaal 2019. aastal.

	Eesti	Hiiumaakond	Muutus Hiiumaakonnas võrreldes eelmise aastaga
SKP	28 112 miljonit	112 miljonit	5,7%
SKP elaniku kohta	21 187	11 990	6,7%
Ettevõtluse käive		168 284 000	5%
Eksport		50 716 000	5,7%
Keskmine brutopalk	1 407	993	5,2%
Mediaanpalk	1 143	923	7,6%
Tööhõive määr	68,4%	63%	-4,1%
SKP elaniku kohta Eesti keskmisest		57%	-
Lisandväärtus kokku	14 807 078 000	48 509 000	0,1%
Lisandväärtus töötaja kohta	33 654	25 885	2,6%
Tööjõust omab kolmanda taseme haridust	50,1%	48%	4%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs ja Statistikaamet.

Ettevõtlussektorite üldnäitajad

Hiiumaa majanduse veduriks on jätkuvalt plastitööstus, mille müügikäibe osatähtsus kogu maa-konna müügikäibest oli 2019. aastal 26,4%. Ekspordimahtusid eraldi analüüsides tuleb see oluliselt veelgi tugevamalt välja, sest keemia-, kummi- ja plastitootmise sektori osa moodustas rohkem kui 56% Hiiumaa koguekspordist. Töötlev tööstus tervikuna on Hiiumaa jaoks olulisel positsioonil. Nagu allolevast tabelist näha, püsib selle osatähtsus Hiiumaa majanduses ülejäänud Eestiga võrreldes jätkuvalt kõrgel tasemel (44% ja 30%).

Hiiumaa ettevõtete müügitulu aastatel 2016–2019

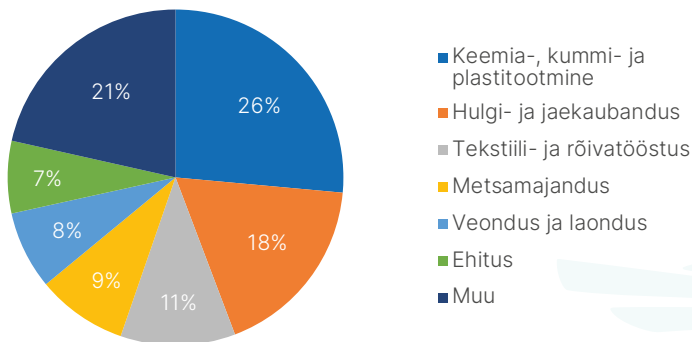
Valdkond	2016	2017	2018	2019	Muutus 2016–2019
Kogusumma	133 432 056	148 201 231	160 231 220	168 284 008	26,1%
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	34 065 784	39 864 673	41 976 601	44 506 392	30,6%
Hulgi- ja jaekaubandus	23 130 770	26 629 347	30 989 074	29 928 813	29,5%
Tekstiili- ja rõivatööstus	16 818 233	18 229 986	17 188 723	18 617 844	10,7%
Metsamajandus	8 836 126	10 612 999	12 778 622	14 687 052	66,2%
Veondus ja laondus	11 508 428	11 437 584	13 421 929	12 654 734	10%
Ehitus	7 863 014	10 585 851	10 893 334	11 721 325	49,1%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	7 253 344	7 936 832	7 479 919	8 482 517	16,9%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	3 953 087	3 314 067	4 647 103	4 782 787	21%
Haldus- ja abitegevused	2 366 652	3 257 318	3 432 658	4 147 556	75,2%
Majutus ja toitlustus	2 762 637	2 695 110	3 231 455	3 714 840	34,5%
Kalapüük ja vesiviljelus	2 971 117	3 188 054	3 299 286	3 159 328	6,3%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	2 342 715	2 715 830	2 717 788	3 006 382	28,3%
Toiduainete tootmine	1 890 032	2 110 185	2 223 749	2 788 957	47,6%
Põllumajandus	2 659 103	2 346 481	2 586 032	2 560 793	-3,7%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	1 252 907	1 188 897	1 263 280	1 477 706	17,9%
Info ja side ²	3 153 759	1 445 019	1 191 868	1 310 375	-58,5%
Metallitoodete ja muu tootmine	469 306	420 975	900 172	726 387	54,8%
KOKKU töötlev tööstus	60 496 699	68 562 651	69 769 164	75 122 097	24,2%
Töötleva tööstuse osakaal	43,34%	46,26%	43,54%	44,64%	

Allikas: Äriregistri andmete analüüs.

2 Suure langustrendi põhjuseks on STATS Unities OÜ erakordselt suur käive 2016. aastal.

Lisaks plastitootmisele olid 2019. aastal Hiiumaa majanduses käibe järgi suurima osatähtsusega hulgi- ja jaekaubandus, tekstiili- ja rõivatööstus, metsamajandus, veondus ja laondus ning ehitus. Neist enim on viimase nelja aasta jooksul kasvanud metsamajandus (66%) ja ehitus (49%). Samuti on tugevat kasvu näidanud haldus- ja abitegevused ning toiduainete tootmine, kuid nende baasnäitajad olid ka oluliselt madalamad.

Hiiumaa olulisemate sektorite käivete osatähtsus kogukäibest 2019. aastal.

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Selguse huvides tuleb täpsustada, et kogu antud majandusülevaate aluseks on peamiselt Äriregistri andmed, mis määratlevad ettevõtete asukohaks nende ametliku registreeringu aadressi, mis ei pruugi olla sama kui reaalne tegevuskoht. Lisaks paiknevad paljud ettevõtted mitmes asukohas. Sellest tulenevalt on antud analüüsis arvestatud kõikide Hiiumaale registreeritud ettevõtete näitajaid, olenemata sellest, kas osa ettevõtte tegevusest toimub maakonnast väljaspool. Näiteks plastitööstuses AS Estpak Plastik ja tekstiilitööstuses OÜ Lade, OÜ ISC International ja OÜ Pakpoord tegutsevad olulisel määral maakonna piiridest väljas. Selle vastukaaluks ei ole antud analüüsis olnud võimalik arvestada suurettevõtete andmeid, kes on registreeritud näiteks Harjumaale, kuid kellel on tegevus ka Hiiumaal (eelkõige hulgi- ja jaekaubanduse ning info ja side valdkonnas).

Hiiumaa ettevõtetes hõivatud inimeste arv

Olenemata müügikäivete kasvust on enim vähenenud hõivatute arv plastitootmises ning tekstiili- ja rõivatööstuses. Suurimat kasvu näitasid haldus- ja abitegevused ning hulgi- ja jaekaubandus, mille toel on viimase nelja aasta jooksul ettevõtluses hõivatute arv kasvanud 47 inimese võrra.

Erinevates sektorites hõivatute arv aastatel 2016–2019

Valdkond	2016	2017	2018	2019	Muutus 2016–2019
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	466	482	468	453	-13
Hulgi- ja jaekaubandus	252	262	273	281	29
Ehitus	177	185	187	178	1
Veondus ja laondus	187	178	187	176	-11
Tekstiili- ja rõivatööstus	163	155	132	113	-50
Majutus ja toidlustus	92	82	106	98	6
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	92	95	111	97	5
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	66	58	67	80	14
Haldus- ja abitegevused	39	58	81	77	38
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	52	56	55	60	8
Toiduainete tootmine	52	54	53	60	8
Metsamajandus	51	58	55	53	2
Kalapüük ja vesiviljelus	54	52	51	52	-2
Põllumajandus	31	41	37	40	9
Info ja side	21	26	27	23	2
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	19	17	18	20	1
Metallitoodete ja muu tootmine	10	10	13	13	3
Kogusumma	1 827	1 872	1 921	1 874	47

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hiiumaa keskmine palk sektorite lõikes aastatel 2016–2019

	2016	2017	2018	2019	Muutus võrreldes eelmise aastaga
Kalapüük ja vesiviljelus	1 769	1 861	1 880	1 848	-1,7%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	1 004	1 079	1 014	1 398	37,9%
Metsamajandus	876	940	1 198	1 386	15,7%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	1 164	1 211	1 221	1 223	0,2%
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	978	1 027	1 117	1 185	6,1%
Info ja side	630	758	797	1 101	38,1%
Metallitoodete ja muu tootmine	776	735	910	1 042	14,5%
Ehitus	780	876	928	1 024	10,3%
Veondus ja laondus	804	825	876	942	7,5%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	798	798	963	928	-3,6%
Toiduainete tootmine	716	791	888	874	-1,6%
Haldus- ja abitegevused	724	838	719	818	13,8%
Hulgi- ja jaekaubandus	606	646	665	757	13,8%
Tekstiili- ja rõivatööstus	598	625	682	715	4,8%
Põllumajandus	438	564	688	662	-3,8%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	540	515	542	650	19,9%
Majutus ja toitlustus	482	548	543	614	13,1%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

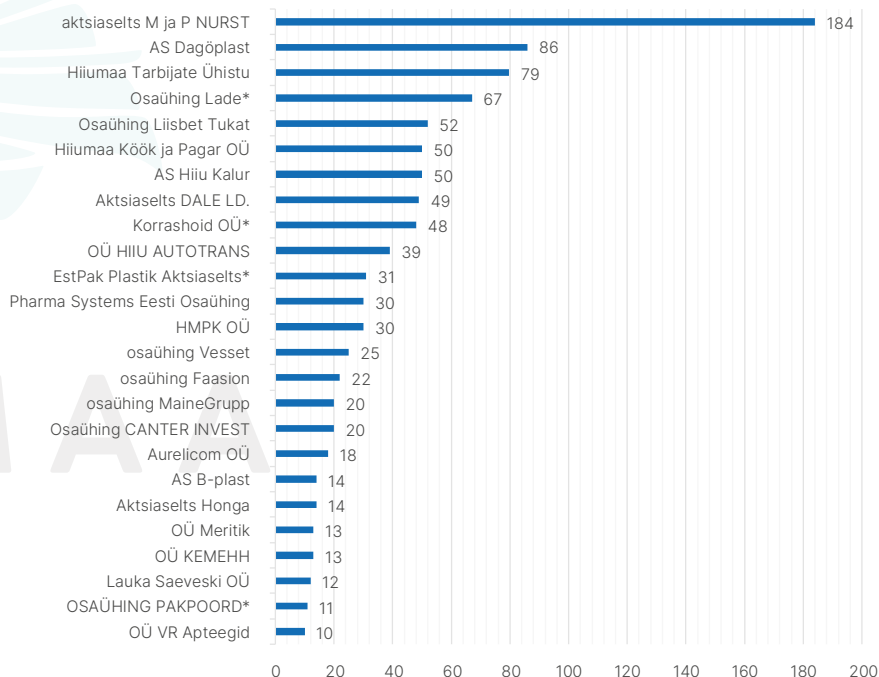
Suurim keskmine palk on Hiiumaal kalapüügi ja vesiviljeluse sektoris ning see on samal tasemel püsinud mitu aastat. Tugeva kasvu tegi 2019. aastal puidu- ja mööblitööstuse valdkond, kus keskmine palk kasvas kolmandiku võrra. Perioodil 2016–2019 on kõige suurema kasvuga metsamajanduse sektor, mille tõusu taga on sektori liidri, OÜ HMPK edu.

Suurimad tööandjad, suurimad käibed

Suurima töötajate arvuga ettevõtte on aastast aastasse püsinud suhteliselt stabiilselt samad. Suurim tööandja on AS M ja P NURST (aasta keskmine töötajate arv 184), kellele järgneb AS Dagöplast (86) ja Hiiumaa Tarbijate Ühistu (79). Nagu eelnevalt mainitud, siis mõningad ettevõtte on Hiiumaale registreeritud, kuid suur hulk nende töötajatest paiknevad maakonnast väljaspool. Näiteks OÜ Lade 67st töötajast paikneb maakonnas 32 ning ASil EstPak Plastik on Hiiumaal vaid neli töötajat.

Suurettevõtteid (250+ töötajat) Hiiumaal jätkuvalt pole. Keskmise suurusega ettevõtteid (50–249) oli 2019. aastal Hiiumaal 7. Väikeseid ettevõtteid (10–49) oli 20 ning mikroettevõtteid (1–9) oli 364. FIE'd antud arvestuses ei kajastu.

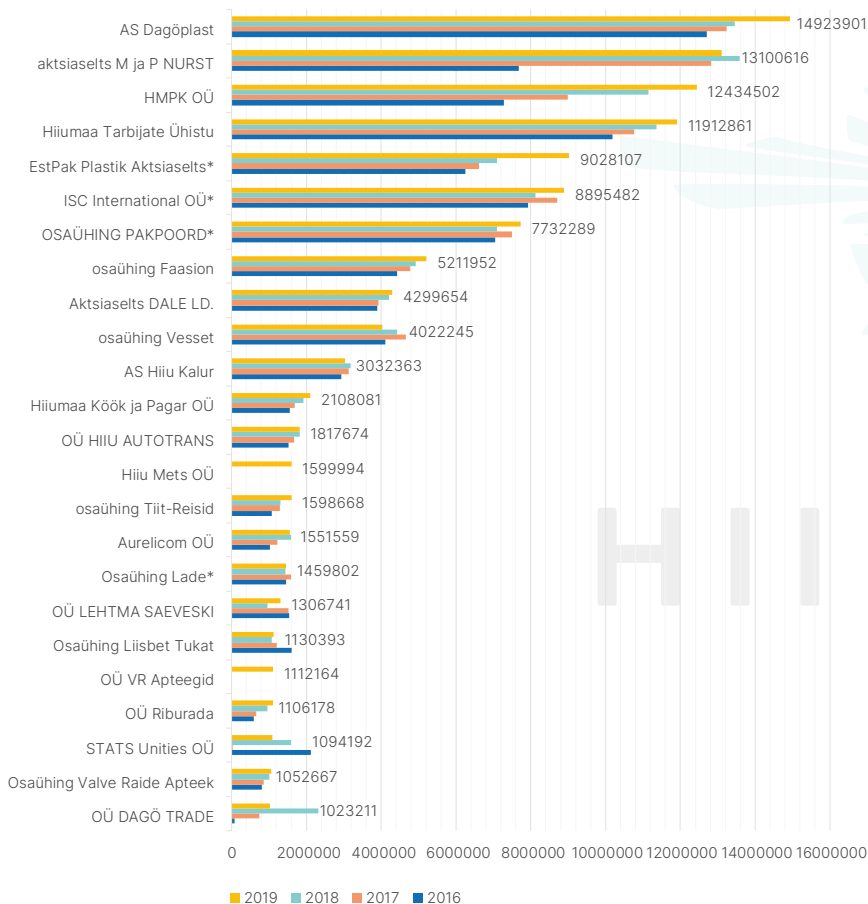
Hiiumaa suurimad ettevõtte töötajate arvu järgi 2019. aastal. * tähistatud ettevõtete andmed kajastuvad majandusülevaates täismahus, hoolimata sellest, et ettevõtete tegevus toimub olulisel määral väljaspool maakonda.

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Sarnaselt töötajate arvuga püsisid võrreldes eelmiste aastatega ka 2019. aasta suurima müügitulu tabelis suuresti samad ettevõtted nagu eelmistel aastatel. Nelja suurima käibega Hiiumaa ettevõtte müügitulu oli üle 10 miljoni euro ning kõige tipus asus tugeva kasvu teinud AS Dagöplast. Lisaks kasvatasid väga oluliselt oma müügikäivet AS EstPak Plastik ja OÜ HMPK, kellest viimane suurendas märkimisväärselt oma metsatööde käivet Saksamaal, mis kujunes sama suureks kui kodumaal. 24 suurima käibega ettevõtte müügitulu ületas 1 miljon eurot ning antud ettevõtted kokku moodustasid 66,9% kogu maakonna ettevõtluse valdkonna käibest.

Hiiumaa suurimad ettevõtted müügitulu järgi 2019. aastal. * tähistatud ettevõtete andmed kajastuvad majandusülevaates täismahus, hoolimata sellest, et ettevõtete tegevus toimub olulisel määral väljaspool maakonda.

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Majandussektorite lisandväärtus

2019. aastal oli Eestis tervikuna kogulisandväärtuse kasv eelmiste perioodidega võrreldes tagasihoidlikum ning tugines valdavalt sisetarbimisele suunatud tegevusaladele – info ja side, kaubandus ning kutse- ja tehnikaalne tegevus³. Lisandväärtuse kasv jäi eelneva aastaga võrreldes kesiseks ka Hiiumaal (0,1%) ning kasvutrendi tagasid tugevad tulemused ehituses, puidu- ja mööblitööstuses ning metsamajanduses. Kõige suurema panuse ehk üle neljandiku kogu maakonna lisandväärtusse andis plastitootmine, millele järgnes kaubandus.

Lisandväärtus⁴ Hiiumaal erinevate sektorite lõikes aastatel 2016–2019

Sektor	2016	2017	2018	2019	Muutus 2016–2019
Kogusumma	39 769 846	43 122 318	48 458 002	48 509 193	21,9%
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	10 738 123	11 522 371	12 052 367	12 504 927	16,5%
Hulgi- ja jaekaubandus	3 377 104	4 154 535	4 787 443	4 813 553	42,5%
Ehitus	2 619 319	3 506 252	3 769 671	4 138 401	58%
Veondus ja laondus	3 726 457	3 543 068	4 013 378	3 902 701	4,7%
Tekstiili- ja rõivatööstus	3 725 837	4 209 689	4 357 667	3 277 761	-12%
Metsamajandus	1 847 479	2 104 195	2 802 536	3 079 487	66,7%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	2 536 342	1 241 710	2 364 631	2 568 618	1,3%
Kalapüük ja vesiviljelus	2 469 921	2 383 569	2 343 629	2 123 254	-14%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	1 625 591	1 382 248	1 482 793	2 049 447	26,1%
Haldus- ja abitegevused	779 292	1 678 809	1 521 065	2 033 629	161%
Põllumajandus	1 954 333	2 536 142	2 270 407	1 904 803	-2,5%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	1 003 257	1 080 521	1 270 861	1 447 495	44,3%
Majutus ja toitlustus	1 262 498	1 118 599	1 391 341	1 353 566	7,2%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	514 661	749 451	2 252 519	1 125 945	118,8%

³ Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi 2019. aasta majandusülevaade.

⁴ Antud analüüsis on läbivalt lisandväärtuse arvutuse valemiks: Lisandväärtus = Ärikasum + Tööjõukulud + Põhivara kulum

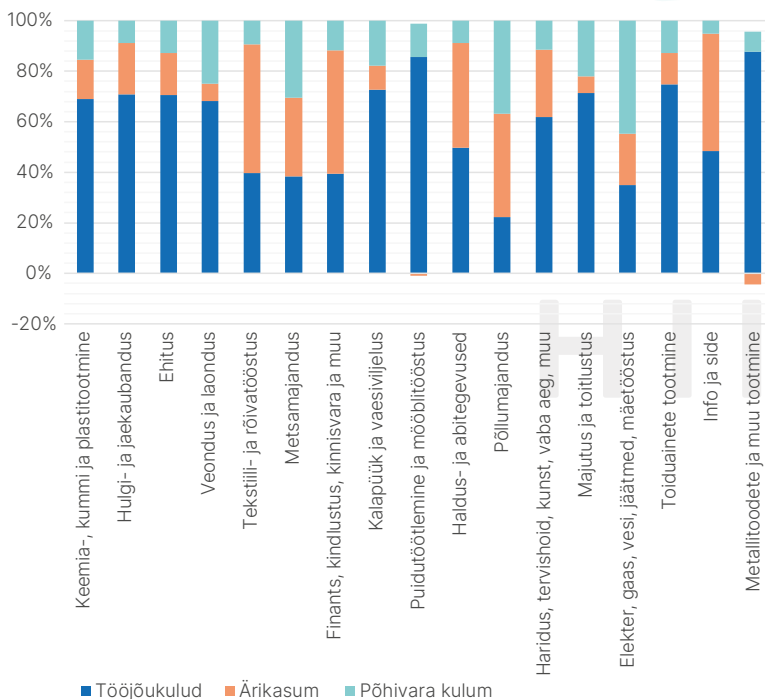
Toiduainete tootmine	729 441	803 275	878 582	1 124 657	54,2%
Info ja side	741 124	950 759	711 608	837 978	13,1%
Metallitoodete ja muu tootmine	191 270	155 683	205 498	226 311	18,3%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Lisandväärtuse elemente analüüsidest võib täheldada tööjõukulude komponendi olulisuse kasvu (2019: 61%, 2018: 57%), mis tuleneb tõenäoliselt tööjõusituatsioonist ning sellega kaasnevast püsivast palgasurve, mis lõpptulemusena mõjutab negatiivselt ettevõtete ärikasumit ja võimekust arengusse investeerida. Stabiilses ei anna antud trend põhjust muretsemiseks, kuid püsiv ärikasumi ja investeringute arvelt tööjõukulude kompenseerimine seab ohtu ettevõtete jätkusuutlikkuse. Eestis tervikuna võib sellist trendi täheldada näiteks rõivatootmise ja mööblitootmise sektorites ning ka Hiiumaal on neist viimane probleemiline.

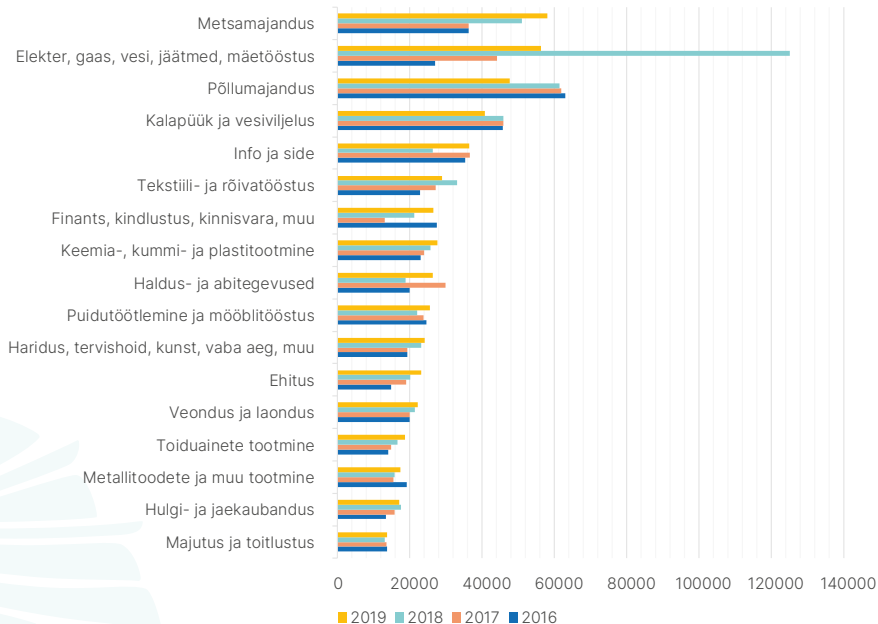
Üldjoontes on Hiiumaa ettevõtlussektorid lisandväärtuse komponente analüüsidest hea tervise juures ning jätkusuutlikud.

Lisandväärtuse komponentide osatähtsus sektorite lõikes 2019. aastal

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hiiumaa erinevate sektorite ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta aastatel 2016–2019

Allikas: Äriregistri andmete analüüs⁵

Lisandväärtus töötaja kohta kasvab Hiiumaal stabiilselt ning sarnases tempos Eesti keskmisega. Suurim kasvutrend on Hiiumaal metsamajanduse valdkonnas.

Hiiumaa ettevõtete lisandväärtus ja selle muutus aastatel 2016–2019.

	2016	2017	2018	2019
Lisandväärtus töötaja kohta	21 768	23 035	25 225	25 885
Kasv võrreldes eelmise aastaga		5,8%	9,5%	2,6%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

⁵ Sektori elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus erakordselt suur näitaja 2018. aastal on seotud ASi Kärkla Veevärk erakordselt suure kasumlikkusega seoses varade sihtfinantseerimisega.

Majandussektorite ülevaade

Keemia-, kummi- ja plastitootmine

Plastitootmine on jätkuvalt Hiiumaa suurim tööstusharu ja ekspordi vedur. 2019. aastal suutis sektor taas müügitulu oluliselt kasvatada, kuid töötajate arv on kerges langustrendis. Enim väärib mainimist 7,2% lisandväärtuse kasv töötaja kohta. See kajastab sektori tugevat baasi ja tehnoloogilist arengut. See trend on positiivne erand võrreldes sektoriga mujal Eestis, mille toodang ja müük kasvasid vaid tagasihoidlikult.

Keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmise sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	34 065	39 864	41 976	44 506	6%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	10 738	11 522	12 052	12 505	3,8%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	23 043	23 905	25 753	27 596	7,2%
Töötajate arv	466	482	468	453	-3,2%
Keskmine palk	978	1027	1117	1185	6,1%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus.

Sektori suurimad ettevõtted olid 2019. aastal AS Dagöplast, AS M ja P NURST, AS EstPak Plastik (tootmine valdavalt Harjumaal) ja AS DALE LD. Ettevõtted tegelevad peamiselt taaskasutatavatest materjalidest plastpakendite ja kile tootmisega ning plasttoodete valmistamisega survevalumee-todil. Kuna sektori ettevõtete olulisteks sihtturgudeks on Rootsi ja Norra, kus ei ole käibel euro, siis tuleb regulaarselt arvestada valuutakursside kõikumistega.

Keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmise sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
AS Dagöplast	14 923 901	7 709 607	86	35 781
aktsiaselts M ja P NURST	13 100 616	11 488 964	184	17 185
EstPak Plastik Aktsiaselts	9 028 107	6 430 655	31	73 425
Aktsiaselts DALE LD.	4 299 654	623 174	49	37 397
Osaühing Liisbet Tukat	1 130 393	1 129 292	52	18 309
Pharma Systems Eesti Osaühing	905 670	905 430	30	25 795

Allikas: Äriregistri andmete töötlus.

Hulgi- ja jaekaubandus

Kaubanduse valdkond oli Hiiumaal pärast mitut kasvuaastat 2019. aastal kerges languses. Selguse huvides tuleb muidugi mainida, et antud analüüsis on kajastatud ainult Hiiumaale registreeritud ettevõtete näitajaid ning Harjumaale registreeritud suurte kettide statistikat pole võimalik Äriregistri andmeid analüüsides arvestada. Palgasurve oli hulgi- ja jaekaubanduse valdkonnas märkimisväärt, mis ilmestab tugevat konkurentsi tööjõule, mis omakorda viitab sellele, et koos väljaspool maakonda registreeritud ettevõtetega sektor 2019. aastal siiski kasvas. Seda toetab ka fakt, et Eestis tervikuna kasvas sektor 7%.

Hiiumaal ilmestab sektorit väga tugev sesoonsus – suvekuudel on kaupluste käive tänu turistidele ja suvehiidlastele kaks korda suurem kui talvel.

Hulgi- ja jaekaubandus sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	23 131	26 629	30 989	29 929	-3,4%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	3 377	4 155	4 787	4 814	0,5%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	13 401	15 857	17 536	17 130	-2,3%
Töötajate arv	252	262	273	281	2,9%
Keskmine palk	606	646	665	757	13,8%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Sektori suurimate ettevõtete – Hiiumaa Tarbijate Ühistu, osaühingu Faasion ja OÜ VR Apteegid – müügitulu oli ka 2019. aastal jätkuvalt kasvutrendis, sektori languse taga oli väiksemate ettevõtete halvenenud tulemused.

Hulgi- ja jaekaubanduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Hiiumaa Tarbijate Ühistu	11 912 861	79	13 478
osaühing Faasion	5 211 952	22	38 976
OÜ VR Apteegid	1 112 164	10	15 438

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Tekstiili- ja rõivatööstus

Tekstiilitööstuse osatähtsus Hiiumaakonnas püsib kõrgel tänu ühele suuremale ettevõtjale ja temaga seotud kolmele ettevõttele – OÜ Lade, OÜ ISC International ja OÜ Pakpoord – kelle põhitegevus toimub peamiselt mandril, kuid kes on Hiiumaale registreeritud.

2019. aastal kajastus valdkonna üle-eestiline kehv aasta ka Hiiumaal. Lisandväärtus oli äri- kasumi ja tööjõukulude languse tõttu tugevas miinuses, kuid tänu kasvanud hindadele tõusid nii müügitulu kui ka eksporditulu. Muutlikus olukorras pööravad sektori ettevõtted rohkem tähelepanu tootearendusele, et langustrendist väljudes olla uute ja täiendatud toodetega läbilöögivõimelised rahvusvahelisel turul.

Tekstiili- ja rõivatööstuse sektori üldnäitajad Hiiumaal.

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	16 818	18 230	17 189	18 618	8,3%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	3 726	4 210	4 358	3 278	-24,8%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	22 858	27 157	33 013	29 007	-12,1%
Töötajate arv	163	155	132	113	-14,4%
Keskmine palk	598	625	682	715	4,8%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus.

Tekstiili- ja rõivatööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019.

Ettevõtte	Käive	Eksport	Töötajaid	LV töötaja kohta
ISC International OÜ	8 895 482	8 556 134	4	-12 056
OSAÜHING PAKPOORD	7 732 289	60 461	11	144 900
Osaühing Lade	1 459 802	0	67	20 400
OÜ Meritik	178 714	178 714	13	12 382
OÜ HIIU VILL	141 515	0	7	12 947

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Veondus ja laondus

Veonduse ja laonduse sektor on oma olemuselt väga tugevalt mõjutatud rahvusvahelise kaubanduse aktiivsusest, mistõttu tõi tootmismahdade vähenemine 2019. aasta teises pooles kaasa langustrendi.

Veonduse ja laonduse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	11 508	11 438	13 422	12 655	-5,7%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	3 726	3 543	4 013	3 903	-2,8%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	19 928	19 905	21 462	22 174	3,3%
Töötajate arv	187	178	187	176	-5,9%
Keskmine palk	804	825	876	942	7,5%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus.

Sektori ettevõtted tegelevad nii maakonnasisese, kui ka rahvusvahelise kaubaveoga.

Veonduse ja laonduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
OÜ HIIU AUTOTRANS	1 827 674	780	39	20 631
Aurelicom OÜ	1 551 559	0	18	32 238
Osaühing Canter INVEST	972 673	0	20	20 731
Aktsiaselts AUTOMA	935 696	133 042	4	31 708
Osaühing ASS-TRANSPORT	886 449	391 237	9	24 295

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Ehitus

Ehitussektor oli 2019. aastal üks kiiremini kasvavaid sektoreid Hiiumaal. Ehitusmahud, lisandväärtus, ehitushinnad ja keskmine palk jätkasid tõusu. Prognoositakse kasvu jätkumist ka järgmiseks aastaks.

Ehitus sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	7 863	10 585	10 893	11 721	7,6%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	2 619	3 506	3 770	4 138	9,8%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	14 798	18 953	20 159	23 249	15,3%
Töötajate arv	177	185	187	178	-4,8%
Keskmine palk	780	876	928	1 024	10,3%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus.

Sektori ettevõtted tegutsevad nii Hiiumaal kui mujal Eestis ja välismaal ning ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta on laiapõhjaselt heal tasemel, mis on märk tugevusest.

Ehitussektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019.

Ettevõte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
OÜ Riburada	1 106 178	0	6	32 741
OÜ Berku Eritööd	911 511	0	9	39 330
Nordisk Group OÜ	717 642	717 642	7	35 197
EPK Invest OÜ	653 940	625 492	10	39 491

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Metsamajandus

Metsamajanduse sektori arengut mõjutab ülimalt tugevalt sektori kõige suurema ettevõtte – OÜ HMPK – käekäik. Sarnaselt ehitusele oli metsamajanduse jaoks 2019. aasta väga positiivne, kuigi metsavarumise kiirus vähenes aasta lõpuks 40% võrreldes aasta algusega. Selle taga oli hinnalangus, mille põhjustas Kesk-Euroopas levinud ürask, mis lõi sealse puidu hinna alla. Metsamaterjali laovarud olid 2019. aasta lõpus kõikjal väga head.

Metsanduse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	8 836	10 613	12 779	14 687	14,9%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 847	2 104	2 803	3 079	9,9%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	36 225	36 279	50 955	58 104	14%
Töötajate arv	51	58	55	53	-3,6%
Keskmine palk	876	940	1 198	1 386	15,7%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Metsanduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõtte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
HMPK OÜ	12 434 502	6 747 979	30	78 059
OÜ DAGÖ TRADE	1 023 211	0	2	131 609

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Puidu töötlemine ja mööblitööstus

Eestis tervikuna jäi 2019. aastal puidutööstuse müük üle pika aja miinusesse ja seda nii siseturu kui välisturu nõrkuse tõttu. Sellises keskkonnas suutis sektor tooraine sisseostuhinna languse toel näidata Hiiumaal märkimisväärset kasvu kõigis näitajates, kuid majandusaasta lõpetati siiski kahjumiga.

Puidu töötlemise ja mööblitööstuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	7 253	7 937	7 480	8 483	13,4%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 626	1 382	1 483	2 049	38,2%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	24 630	23 832	22 131	25 618	15,8%
Töötajate arv	66	58	67	80	19,4%
Keskmine palk	1 004	1 079	1 014	1 398	37,9%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Sektori suurimad ettevõtted tegelevad peamiselt saematerjali tootmisega, eksporditakse peamiselt Euroopasse ja Aasiasse.

Puidu töötlemise ja mööblitööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
osaühing Vesset	4 022 245	25	29 329
Hiiu Mets OÜ	1 599 994	8	89 033
OÜ LEHTMA SAEVESKI	1 306 741	4	20 575

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Majutus ja toitlustus

2019. aastal kasvas turismis jätkuvalt sisenõudlus, kuid aasta edenedes suurenes ka väliturism, mille toel kasvas sektori müügitulu Hiiumaal eelmise aastaga võrreldes lausa 15%.

Majutuse ja toitlustuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	2 762	2 695	3 231	3 715	15%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 262	1 119	1 391	1 354	-2,7%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	13 723	13 641	13 126	13 812	5,2%
Töötajate arv	92	82	106	98	-7,5%
Keskmine palk	482	548	543	614	13,1%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Majutuse ja toitlustuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
osaühing MaineGrupp	746 958	20	19 532
Ungrumaja OÜ	288 510	4	17 133
OÜ Hiiu Gruuv	264 213	9	11 879
osaühing Õlletare	194 250	4	9884

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Põllumajandus

Põllumajandussektori lisandväärtus moodustab Hiiumaa kogulisandväärtusest ligi 4%, mis on Eesti keskmisest kõrgem ning peegeldab sektori ettevõtete efektiivsust ja head tehnoloogilist taset. Põllumajandus on ka stabiilselt üks kõrgematest töötaja kohta lisandväärtust loovatest valdkondadest maakonnas. 2019. aastal ei suudetud jätkata eelmise aasta positiivset kasvutrendi ning prognoositud mõningane langus realiseerus.

Põllumajandussektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	2 659	2 346	2 586	2 561	-1%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 954	2 536	2 270	1 905	-16,1%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	63 043	61 857	61 362	47 620	-22,4%
Töötajate arv	31	41	37	40	8,1%
Keskmine palk	438	564	688	662	-3,8%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Põllumajandussektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõtte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Osaühing Hiiumaa Agro	794 905	5	117 054
Osaühing Männaka	414 962	7	48 584
OÜ Turu Talu	203 084	2	70 345

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Toiduainete tootmine

Toiduainete tootmise sektor jätkas 2019. aastal positiivset trendi ning kasvas kõikide näitajate valguses oluliselt, v.a palk. Sektor koosneb eelkõige väiketootjatest, kes säilitavad kohaliku toidu traditsioone. Suurimaks ettevõtteks on Hiiumaa Tarbijate Ühistu tütarettevõtte Hiiumaa Köök ja Pagar OÜ, mille jätkuv edu ning järkjärguline laienemine maakonnast väljapoole on vedanud töusle ka terve sektori.

Toiduainete tootmise sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19
Netokäive (tuhat eurot)	1 890	2 110	2 224	2 789	25,4%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	729	803	879	1 125	28,0%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	14 028	14 875	16 577	18 744	13,1%
Töötajate arv	52	54	53	60	13,2%
Keskmine palk	716	791	888	874	-1,6%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Toiduainete tootmine sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Hiiumaa Köök ja Pagar OÜ	2 108 081	50	18 160
Stonefish OÜ	358 935	6	20 490
Hiiumaa Lihatootsus OÜ	244 468	3	24 296

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Elekter, gaas, vesi, jäätmed ja mäetööstus

Elekter, gaas, vesi, jäätmed ja mäetööstus – sektor on viimastel aastatel näidanud kõige kõrgeimat lisandväärtust töötaja kohta. 2018. aasta suur näitaja on seotud sektori kõige suurema ettevõtte ASi Kärkla Veevärk erakorraliselt suure ärikasumiga seoses varade sihtfinantseerimisega. Seetõttu on 2019. aasta tulemusi analüüsides mõistlikum võtta võrdluse aluseks ka 2017. aasta, mille järgi on sektor jätkanud oma stabiilset kasvutrendi. Taastuvenergeetikas, täpsemalt meretuuleparkidega seoses, on Hiiumaal väga suur kasvupotentsiaal.

Elektri, gaasi, vee, jäätmete ja mäetööstuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2016	2017	2018	2019	Muutus 2018–19	Muutus 2017– 2019
Netokäive (tuhat eur)	1 253	1 189	1 263	1 478	17%	24,3%
Lisandväärtus (tuhat eur)	515	749	2 253	1 126	-50%	50,2%
Lisandväärtus töötaja kohta (eur)	27 087	44 085	125 140	56 297	-55%	27,7%
Töötajate arv	19	17	18	20	11,1%	17,6%
Keskmine palk	1 164	1 211	1 221	1 223	0,2%	1%

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Elektri, gaasi, vee, jäätmete ja mäetööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2019

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
aktsiaselts Kärkla Veevärk	507 170	9	56 929
Tooma Energia OÜ	303 225	2	113 765
OÜ Hiiu Turvas	265 114	6	30 344
Hiiumaa Jäätmejaam OÜ	260 402	2	39 826

Allikas: Äriregistri andmete töötlus

Muud sektorid

Suurimad ettevõtted muudest sektoritest on AS Hiiu Kalur, Tiit-Reisid OÜ, Korrashoid OÜ ja DAGOpen OÜ.

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
AS Hiiu Kalur	3 032 363	50	41 989
Tiit-Reisid OÜ	1 598 668	10	34 944
Korrashoid OÜ	993 318	48	15 035
DAGOpen OÜ	913 110	7	36 267

Eksport Hiiumaa majanduses

2019. aastal langes Eesti kaupade eksport üle mitme aasta ning võrreldes eelneva aastaga kujunes languseks 0,3%. Vastupidiselt antud trendile näitas Hiiumaa eksport 2019. aastal taas kasvutrendi pärast kerget langust 2018. aastal. Kogumaht kasvas 5,7% ning kasvas ka ekspordi osatähtsus ettevõtete müügitulust. Kui Eestist tervikuna eksporditi kaupu 183 riiki, siis Hiiumaal oli vähemalt 26 ekspordi partnerriiki⁷. Sarnaselt Eestile tervikuna on Hiiumaa suurimateks ekspordipartneriteks Soome ja Rootsi. Kuigi Hiiumaa ettevõtted laienevalt aasta-aastalt uutele turgudele, on maakonna väliskaubandus suhteliselt kontsentreeritud. Soome ja Rootsi moodustasid 40% Hiiumaa koguekspordist ning seitse tähtsaimat partnerriiki kokku moodustasid 80% maakonna väliskaubanduse mahust. Kontsentreerumise trendi võib täheldada ka eksportivate ettevõtete arvu dūnaamikas analüüsides. Kui 2016. aastal eksportisid kaupu või teenuseid 80 Hiiumaal registreeritud ettevõtet (ekspordi kogumaht 44 miljonit), siis 2019. aastaks on see number vähenenud 54ni (ekspordi kogumaht 50,7 miljonit). See võib näidata trendi, et pigem on võimelised oma mahtusid kasvata- ma suuremad ja välisturgudel positsiooni kinnitanud ettevõtted või hoopis suurenenud koostööd Hiiumaa ettevõtete vahel (allhange/koostööprojektid). Viimase tulemusena eksportivate ettevõtete ametlik koguarv väheneb, kuid sisuliselt jätkavad ettevõtted koostööpartnerite kaudu ekspordimist.

Eksport Hiiumaal 2016–2019

	2016	2017	2018	2019
Eksport	43 975 353	50 278 177	47 993 487	50 716 261
Müügitulu	133 432 056	148 201 231	160 231 220	168 284 008
Ekspordi osakaal müügi- tulust	32,96%	33,93%	29,96%	30,14%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Eksportivate ettevõtete arv Hiiumaal 2016–2019

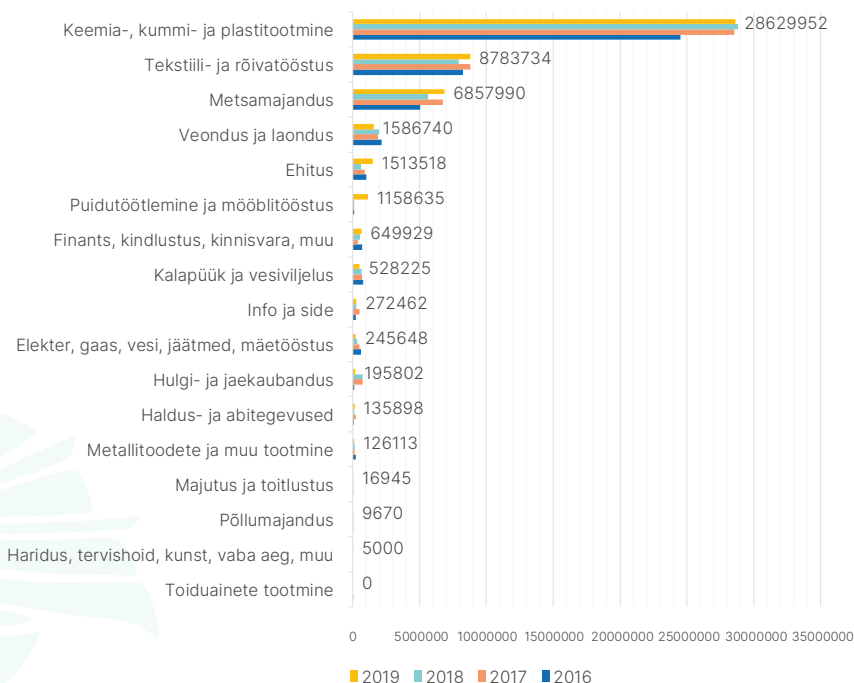
	2016	2017	2018	2019
Kaupu või teenuseid eksportivad et- tevõtted	80	77	67	54

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

6 Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi 2019. aasta majandusülevaade

7 Kuna majandusaasta aruannetes ei ole ettevõtetel kohustust ekspordi sihtriikide nimesid deklareerida (nt on lubatud nimetada "muud Euroopa Liidu riigid"), siis võib, aga ei pruugi see number olla suurem.

Hiiumaa ettevõtlussektorite ekspordikäibed 2016–2019

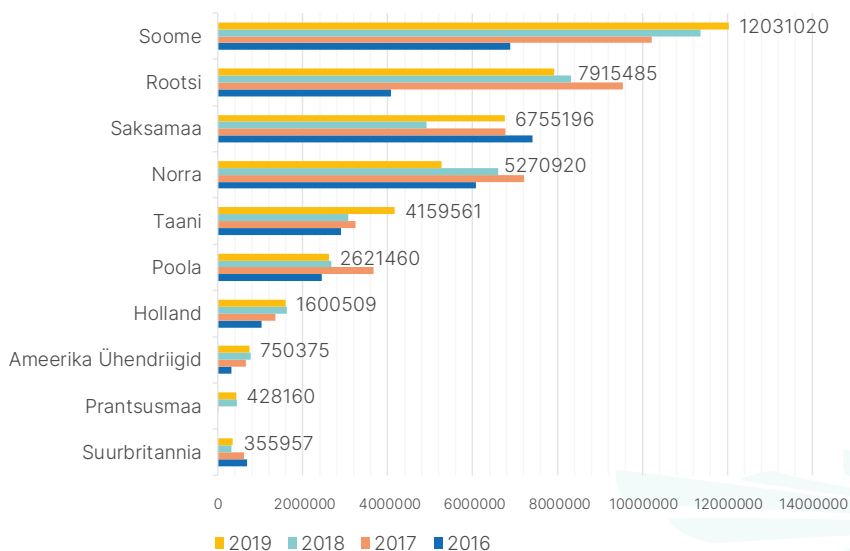

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Plastitootmise valdkonna ekspordikäive moodustas rohkem kui 56% kogu maakonna ekspordimahust, mis on teiste maakondadega võrreldes märkimisväärne ning suhteliselt unikaalne situatsioon. Antud trend on pikaajaline ja laiapõhjaline, kuna sektorit esindavad mitu tugevat ettevõtet.

Hiiumaa jaoks on tähtsaimaks väliskaubanduse partnerriigiks Soome, mis on oluliseks turuks mitmetele ettevõtetele. Rootsi eksportisid 2019. aastal eelkõige plastitootmise ning tekstiili- ja rõivatootmise sektor. Saksamaa oli peamiselt metsamajanduse ning tekstiili- ja rõivatootmise välispartneriks. Ülejäänud sihtriikides domineeris tugevalt plastitootmine (v.a Holland), mis on sektori olulisust ja haaret arvestades mõistetatav.

Hiiumaa eksporditurud 2016–2019

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hiiumaa ettevõtlussektorite ja ekspordi sihtriikide võrdlus 2019. aastal

Sektor	Soome	Rootsi	Saksa- maa	Norra	Taani	Poola	Holland	Muud	Kokku
Keemia-, kum- mi- ja plastitoot- mine	6 819	5 839	22	4 802	1 131	2 621	0	7 396	28 630
Tekstiili- ja röi- vatööstus	1 342	1 685	2 508	204	269	0	1 600	1 176	8 784
Metsamajandus	389	0	3 975	0	1 733	0	0	761	6 858
Veondus ja laondus	1 210	184	0	2	5	0	0	185	1 586
Ehitus	1 514	0	0	0	0	0	0	0	1 514
Muud	758	207	251	263	1022	1	0	842	3 344
Kokku	12 031	7 915	6 755	5 271	4 160	2 621	1 601	10 362	50 716

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hiiumaa külastuskeskkond ja turism

Külastuskeskkonnana erineb Hiiumaa mitmeti teistest Eesti turismisihtkohtadest. Erisusi on nii administratiivüksusena, kuna Hiiumaa tervikuna on samas nii vald kui ka maakond, kui ka külastatavuse näitajate osas.

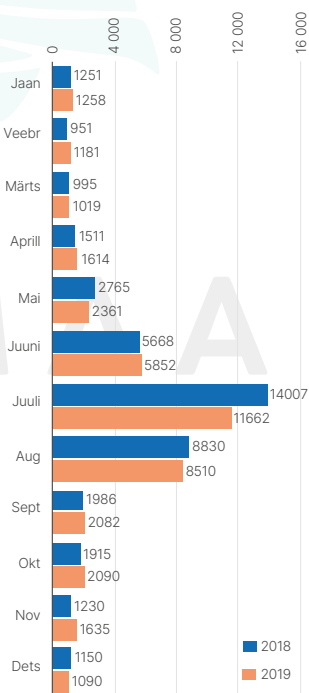
Statistikaameti andmetel peatus 2019. aastal Hiiumaa majutusettevõtetes 23 160 turisti – 1,4% vähem kui 2018. a. Neist 79% ehk 18 394 siseturistid ja 4766 välituristid. Siseturistide arv vähenes 2018. aastaga võrreldes 4%, välituristide arv kasvas 12%.

Majutusasutustes veedeti kokku 40 354 ööd (-4,5% võrreldes 2018. a). Siseturistide ööbimisi oli 77% ehk 31 229 (-8%) ja välituristide ööbimisi 9125 (+9%).

Hiiumaa on tugevalt sõltuv siseturismist. Kui Eestis tervikuna oli siseturistide osakaal 2019. a kõigist majutusettevõtetes veedetud öödest 37%, siis Hiiumaal oli see märkimisväärselt suurem, 77%.

Hiiumaa on ülekaalukalt kõige suurema hooajalisusega maakond Eestis. Kui Eestis keskmiselt langeb suvekuudele 38% kogu 2019. a ööbimistest, siis Hiiumaal koguni 64% aasta ööbimistest.

**Hiiumaa majutusettevõtetes
veedetud ööd 2018–2019**

Allikas: Statistikaamet

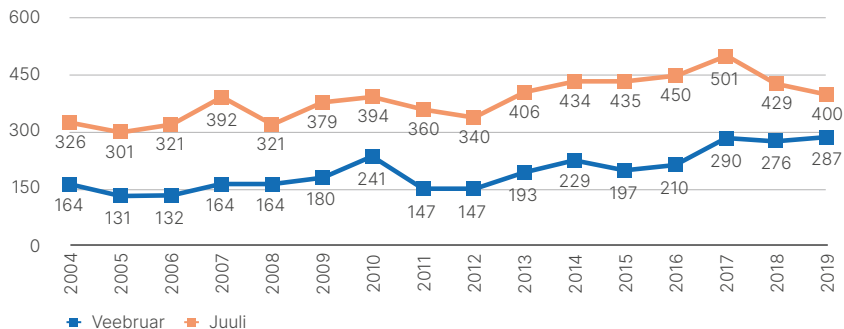
Äriregistri andmetel on Hiiumaale registreeritud 92 majutusvaldkonnas tegutsevat äriühingut. Statistikaameti andmetel on Hiiumaa majutusasutustes kokku 1078 voodikohta.

Tubade arvu Hiiumaal iseloomustab hooajalisus, kuid sellest hoolimata on aasta tipppkuul juulis statistikaameti andmetel Hiiumaal tubade täituvus 43% ja madalaima nõudlusega kuul jaanuaris 7%.

Majutusstatistika peegeldab majutusasutustes veedetud öid. Lisaks sellele peatuvad paljud saare külalised sõprade-tuttavate juures või majutuskohades, mille pole aruandluskohustust. See vahe kajastub selgelt EASI poolt Postium OÜ-lt 2019. a tellitud mobiilpositsioneerimise andmetes, mille kohaselt käis Hiiumaal 2018. a 135 249 siseturisti. Nendes andmetes näidatakse aasta unikaalseid külastajaid, st mitu korda aastas samas sihtkohas käinud inimene kajastub tulemusel vaid ühe korra. Hiiumaal käinutest 74% ööbis Hiiumaal, 12% ööbis mujal Eestis ja 14% tegi ühepäevareisi. Sisekülastajatena ei kajastu Eesti muude maakondade elanikud, kes käivad Hiiumaal regulaarselt nt maakodus või töö tõttu. Nende puhul loetakse Hiiumaa nende tegevusruumiks.

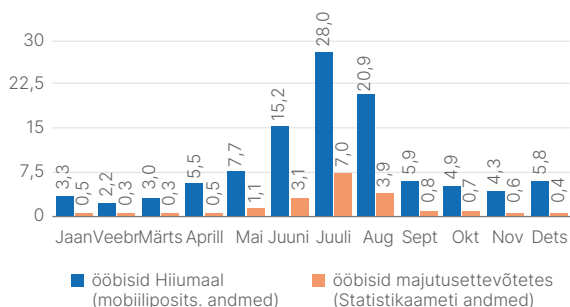
Üksikutest külastusobjektidest on kõige populaarsem ajalooline Kõpu majakas, mida 2019. aasta külas-

Majutusstatistikas kajastuvate tubade arv Hiiumaal

Allikas: Statistikaamet. Statistikat kogutakse ettevõtetest, kus on vähemalt 5 voodikohta.

Mobiiliposits ja majutusstatistika võrdlus kuude kaupa, 2018 (tuh)

NB! Kõrvuti on esitatud erineva meetodikaga kogutud andmed, s.t need ei pruugi olla täpselt võrreldavad. Siiski viitavad need sellele, et juulis kasutas majutusettevõtteid 1/4, juunis ja augustis 1/5 ja ülejäänud kuudel 8–16% Hiiumaal ööbinud siseturistidest.

tusperioodil 1. maist 15. septemberini külastati 17 447 korda. Tahkuna majakat külastati 6 750 korda ja Ristnat 4 200 korda. Hiiumaa muuseumi Pikka maja Kärldas külastati aasta jooksul 4 870 korda.

Turismil on kindel roll saare majanduses. Turismisektori kaudne mõju ulatub lisaks majutusele mitmetesse erinevatesse ärivaldkondadesse. Turism mõjutab oluliselt tööhõivet suvekuudel, mil avatakse hooajalisi toidu- ja majutuskohti ja kasvab oluliselt teenindus- ja kaubandussektori osakaal. Positiivselt mõjutab turism Hiiumaa väikeettevõtlust ja täidab tähtsat rolli nende arengus.

Tekst: **Anne-Ly Torstensson**

SA Hiiumaa Arenduskeskus turismi- ja turundusspetsialist (kuni juuni 2020)

Turismistatistika ülevaade:

Piret Kallas

EASI TA uuringute koordinaator

Hiiumaa arengustrateegia 2035+

Aivi Telvik

Hiiumaa vallavalitsuse arenguspetsialist

Hiiumaa valla arengukava 2035+ on seadnud eesmärgiks, et üha rohkemate inimeste soov Hiiumaal elada saaks reaalsuseks ja säiliks hiidlaslik elu- ja looduskeskkonna eripära. Selleks on vald teinud jõupingutusi just elukeskkonna ja sotsiaalvaldkonna arendamiseks viies ellu ambitsioonikat investeerimiskava.

2019. aasta alguses oli rahvastikuregistri andmetel saareelanikke 9558. Aasta pärast ehk 1. jaanuaril 2020 oli meid 9455, mis on 103 inimese võrra vähem.

Suurematest investeringuobjektidest algas 2019. aasta sügisel Kärkla keskväljaku rekonstrueerimine ning Pargi tn 3 kinnistule sotsiaalkeskuse esimese etapi rajamine. Valmistati ette Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri laiendamine 15 täiendava koha jaoks.

Lõppes maakondliku spordikeskuse projekteerimine ning vald kuulutas välja ehitushanke. Selle ettevalmistusse jäi ka koostöös Hiiumaa Haiglaga uue kopteriplatsi projekteerimine ning ehitushanke ettevalmistamine.

Kärkla põhikooli uue õppehoone rajamiseks viidi läbi arhitektuurikonkurss ning projekteerimine. Hiiu Valla Lasteaia Kärdlas asuva Kalda maja energiatõhususe eesmärgil renoveerimine osutus ebamõistlikult kalliks ja samas poolikuks lahenduseks, mistõttu on otsustatud rajada uus hoone.

Hea on tõdeda, et meie koolides ei ole õpilaste arv vähenenud. Hiiumaa koolides õppis 2018. aastal kokku 827 õpilast ja 2019. aastal oli neid 832.

2019. aasta lõpuks sai valmis suurem osa Tuuletorni ehitustöödest. Valminud on Kärkla–Paluküla kergliiklustee ning algasid tööd Paluküla terviserajal kunstlume tootmise võimekuse rajamiseks.

Sotsiaalvaldkonna arengutest väärivad tähelepanu Hiiumaa sotsiaalkeskuse tegevustoa (Kõrgessaare mnt 2, Kärkla) ümberpaigutamine Tuuru majja (Vabrikuväljak 1) koos ruumide kohandamise investeringutega. Samaaria Hiiumaa Hooldekodu hoone renoveeriti ja laiendati. Hellamaa perekeskuse arendamine on plaanides.

Hiiumaa arengu üheks strateegiliseks suunaks olnud Hiiumaa avamine merelt tulijatele ning selleks väikesadamate arendamine. Valmis Orjaku kalasadam ning osteti Ristna jahisadam. Järjekorda jäid Ristna sadama ja Sõru väikelaevasadama tööd.

Koostöös erinevate mittetulundusühingutega tehti väiksemaid ja suuremaid soetusi erinevate teenusvõimaluste parandamiseks. Kaasava eelarve projektid on siinkohal heaks näiteks, millega juba teist aastat iga osavalla arenguid 10 000 euroga toetatakse.

2019. aastal uuendati hallatavate asutuste juhtimise korraldust, mis toetaks senisest paremini iga osavalla vajadusi.

Ühinemisjärgsete ühtlustamiste käigus töötati välja uued lasteaia kohatasude maksmise alused.

Hiiumaa mittetulundussektori töö väärtustamiseks rakendati vastav toetamise kord, mille alusel MTÜ-d saavad toetust küsida ning vallale heaks koostööpartneriks olla.

Töötati välja uus keskkonnateadlik jäätmekorralduse süsteem.

Hiiumaa turvalisuse nõukogu ühendab erinevaid koostööpartnereid. Nõukogu ülesandeks on seada Hiiumaal turvalisuse tagamiseks ühiseid eesmärke ning koordineerida tegevusi, mis tagavad turvalise elukeskkonna. Ees seisab tugeva ja toimiva kriisiplaani koostamine.

Rahvatervise valdkonna sihipäraseks toimimiseks on koostatud terviseprofiil ning vallas töötab spordi- ja tervisedenduse spetsialist. Luubi all on olnud lasteasutuste toidulaud, läbi on viidud kõikide lasteasutuste köökide nõustamine ning üha enam kasutatakse menüüs kohalikku ning mahedat toitu.

Üle Hiiumaa on korrastatud staadione ja juurde rajatud mänguväljakuid, seiklusradasid ja välijõusaale, mis kõik soodustavad meie elanike heas sportlikus vormis olemist.

Hiiumaa oli esimeste Eesti omavalitsuste seas, kes elanikkonnaga suhtlemise võimaluste parandamiseks võttis kasutusele kogukonna mobiilirakenduse, kus on võimalik viia läbi küsitlusi, anda tagasisidet või juhtida tähelepanu lahendamist vajavatele olukordadele, kohtadele avalikus ruumis. Samuti edastada operatiivselt päevakajalist infot. Kogu elanikkonna kursis hoidmiseks annab vald igakuuliselt välja Hiiumaa Teatajat.

Hiiumaa arenduskeskuse üheks ülesandeks on saare külastuskeskkonna turundamine, mida tehakse selleks koostatud turundusstrateegia alusel. Hiiumaa.ee viidi uuele tehnilisele platvormile ja jooksvalt toimub lehe sisustamine.

Valla arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat. Hiiumaa valla kehtivas arengukavas 2035+ hõlmavad tegevused aastaid 2019–2022 ning sellest tulenevalt muudetakse arengukava 2020. aastal. Arengukava hakkab koosnema kahest dokumendist, millest üks on Hiiumaa valla arengukava 2035+ ja teine on arengukava tegevuskava 2019–2025.

Meeldejääv 2019

Pilk elukeskkonna ja ettevõtjate poole

Valla tasandilt on oluline välja tuua Kärkla keskväljaku uuendamise protsessi algus. Sügisest on see kasutajatele avatud. Väljaku läheduses algasid Pargi tänava sotsiaalkeskuse esimese etapi ehitustööd, mis praeguseks samuti lõpule jõudnud.

Töös on Kärkla põhikooli uue õppehoone rajamine, mis 2019. aastal kindlama kuju võttis. Siis algas ka Hiiumaa spordikeskuse projekteerimine. Avamine on 2021. aasta sügisel.

Aasta lõpuks valmisid Tuuletorni ehitustööd. 2020. aastal esimese koroonalaine järel avatud elamuskeskus pälvis Lääne-Eesti aasta turismiteo tiitli ning andis märkimisväärse panuse Hiiumaa külastuskeskkonda.

Paluküla terviserajad on sel lumisel talvel aktiivselt kasutusel. 2019 valmis oluline osa keskusest, kui rajati kergliiklustee Kärkla–Paluküla vahele.

2019. oli aasta, mil arenduskeskus ja vald koostöös töötukassaga asusid ettevõtteid regulaarselt külastama, et paremini mõista ettevõtjate vajadusi ning käekäiku. Oluline, et kohtumistel väljatoodu on saanud reaalsed lahenduskäigud. Olgu siis kolmepoolse koostööna korrastatud Männaka lauda riigimaanteelõik või laevaliikluses põhigraafiku aastaringne stabiilsus.

Hergo Tasuja

*Hiiumaa vallavanema asendaja
alates oktoobrist 2020*

Hiiumaa Köök ja Pagari visuaalse identiteedi ja toodete pakendi uuendamine

2018. aastal uuendati Hiiumaa Köök ja Pagari ning selle toodete visuaalset identiteeti ja pakendeid. Saare ühe suurima ettevõtte uus nägu on kiiresti nii hiidlaste kui turistide poolt omaks võetud ja julgen arvata, et uuest logost on saanud kogu Hiiumaad tutvustav Kaubamärk.

2019. aastal hinnati uut kaubamärki Kuldmuna finaali vääriliselt nii rebrändingu kui pakendite kategoorias. ADC Eesti disainiauhindadest võideti kuld (rebränding) ja pronks (pakendid) ning NAPA BALTIC Baltimaade pakendisaini konkursilt taaskord kuld. See on erakordne tunnustus Hiiumaa ettevõtlusele ja disainile ning näide sellest, kuidas suurelt mõeldes saavutatakse edu.

Meeskond Hiiumaa Köök ja Pagari rebrändingu ja disaini taga: projektijuht Piret Kastein, loovjuht Andres Siem, disainer Alina Lutheri, Hiiumaa Köök ja Pagari projektijuht/disainer Elis Lilleõis.

Margus Kastein

Hiiumaa Köök ja Pagari

visuaalse identiteedi projekti algataja

SA Hiiumaa Sadamad nõukogu esimees

Sihtasutuse Hiiumaa Sadamad asutamine

Omaavalitsusreformi tulemusena liideti Hiiumaa väikesadamad sihtasutuse Hiiumaa Sadamad alla. Omanäoliste Kärkla, Orjaku ja Sõru sadamate arendamine oli seni kulgenud erinevas tempos ilma ühise visiooni ja eesmärgita. 2019. aasta oli sihtasutuse esimene täispikk tööaasta, mille käigus koostati Hiiumaa sadamate arengukava "Sadam 100", võeti vastu ja korrastati sadamad ning põhivara, moodustati sadamate juhtimiseks laiapõhjaline nõukogu ja uus meeskond. Arengukava "Sadam 100" sätestab muuhulgas printsiibid koostööks mereturismi, kalanduse ja noortetöö valdkonnas, samuti sisaldab see turunduse ja investee-ringute pikaajalist kava. Sadamate koon-damine ühise katusorganisatsiooni alla tagab parema ligipääsu investeeringutele, võimaldab efektiivsemalt koordineerida suhtlust merenduspoliitika ekspertidega, samuti lisab võimekust turunduda Hiiumaad ühtse tervikuna nii maalt kui merelt tulijatele.

Hiiumaa külalissadamaid külastas 2019. aastal üle 1200 aluse, mis annab Eesti sadamate hulgas värika viienda koha.

Ettevõtete külastused

2019. aasta alguses võtsid Hiiumaa vallavalitsus ja arenduskeskus nõuks hakata iganädalaselt külastama Hiiumaa ettevõtteid, et tänu vahetult saadud tagasisidele paremini kaardistada nende vajadusi ning kaasa aidata ettevõtjate võrgustamisele. Idees nägid jumat ka Hiiumaa töötukassa esindajad, kes alates suvest samuti kohtumistel osalesid.

Kohtumised olid väga informatiivsed ja saadud tagasiside väärtuslik elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks. Lahenduse on saanud nii mõnigi mure nagu Männaka või Villaveski tee mustkatte alla viimine ning kuue reisiga praamigraafik. Talvine hõredam sõiduplaan valmistas peavalu mitmetele ettevõtetele, kelle tegevust see otseselt mõjutab – 2020. aastast sai sõiduplaan täiendust ja väljumiste regulaarsus on ettevõtjatele sobilik.

Ettevõtjad töid kohtumistel välja taristuprobleeme, eriti teede küsimusi. Paljude ettevõtjatega tulid jutuks ka tööjõu küsimused. Selles kontekstis räägiti nii üürimaja ehitamise vajadusest kui elukeskkonna arendamisest.

Kõik ettevõtjatelt saadud mõtted, ettepanekud, konkreetseid või laiemad küsimused, mis 2019. aastaga lahendust leidnud, jäid valla ja arenduskeskuse lauale, et lahenduste poole liikuda koostöös ettevõtjatega.

Vallavalitsusel ja arenduskeskusel on väga hea meel, et ettevõtete külastused on inspireerinud ka mitmeid teisi Eesti omavalitsusi.

Esimese aastaga külastasid vald ja arenduskeskus 46 ettevõtet. Aitäh, HubHiiumaa, OÜ Pharma Systems Eesti, OÜ Meritik, OÜ Concrete Products, OÜ Hiiu Vill, OÜ Mainegrupp, OÜ Leif Andersson, OÜ Best Holding, OÜ Prosper Line, OÜ Dagovet, OÜ Stonefish, OÜ HMPK ja OÜ Rannakas, OÜ Hiiu Autotrans, AS Dale LD, OÜ Männaka, AS Hiiu Kalur, OÜ Triibuvineer, OÜ Hiiumaa Lihatoöstus, OÜ Raxmotors, OÜ Tahe ja Pähkli talu, OÜ Vesset, Toomas Remmelkoor ja Harju talu, Sulev Matto ja OÜ Hiiumaa Agro, OÜ Meretamme, OÜ Plastiktoos, AS M ja P Nurst, AS Dagöplast, AS B-Plast, Evelini suvekohvik, OÜ Korrashoid, OÜ Grus ja Tahkuna tule torn, OÜ Pharos ja Kõpu tule torn, OÜ Tiit-Reisid, OÜ Lade, OÜ Ideeklaas, OÜ Dagö Berry, OÜ Triinu Õunamahl, AS Honga, OÜ Faasion, OÜ Ungrumaja, OÜ Ristnaotsa, OÜ Yachts Service Kärkla, OÜ Berku Eritööd, OÜ Hiiumaa Köök ja Pagar, OÜ Recado Meedia ja OÜ Numitor!

Liina Siniveer

vallavalitsuse avalike suhete juht

Vaade tulevikku

Ajal, mil sai kokku võtta Hiiumaa 2019. majandusaasta, oli seljataha jäänud juba ka COVID-19 viiruse ulatusliku leviku takistamiseks kehtestatud eriolukord Eestis 12. märtsist 17. maini 2020. Hiidlaste jaoks oli see aeg eriti eriline, kuna kogeti olukorda, kus saar oli välismaailmale tavapärastel tingimustel kättesaamatu ning hiidlasedki pidid saarelt ära käimiseks taotlema eriluba. Ettevõtted pidid kohanema uues, enda jaoks tundmatus olukorras.

Tekkis aeg, mil väärtuste ümberhindamise käigus kerkisid esile väiksemas kohas, nagu meie saarel elamise ja töötamise eelised: võimalus olla omaette – üksi või perega, võimalus tarbida teenuseid ning osta tooteid e-kanalite kaudu, võimalus teha kaugtööd.

Hinda läks taas puhas looduseskeskkond, vaikus, rahu – kõik see, mis Hiiumaal on olemas ja hoitud. Samas teadvustusi ka kitsaskohad.

Veelgi olulisemaks muutus ühenduste roll – on need siis praamiühendused või internetiühendus või mobiilsideteenused. Kvaliteetne lairibaühendus on Hiiumaal äärmiselt vajalik kõikides Hiiumaa piirkondades. Hiiumaa oma väiksuses on tegelikult suur, siin peab olema võimalik võrdselt suuremate piirkondadega suhelda välismaailmaga. See on sõnum Eesti riigile, kes toetab ühenduste väljaehitamist, ja ka sideettevõtetele, kes neid reaalset välja ehitavad ning teenust pakuvad.

Turvalisus – nii kogukonnas igapäevaselt olemise ja elamise, kui elutähtsate teenuste kättesaadavuse osas. Teadmine, et arstiabi ning piisavalt toetavaid tervishoiuressursse on alati olemas, või on need piisavalt kiiresti lahendatavad. Ettevõtted ei saa endale lubada suuri majanduslikke tagasilööke, kui töötajad on pikalt ja mitmed korraga töölt ära.

Varustuskindlus – nii ettevõtjatele tooraine, toodete, teenuste vajaduste õigeaegne ja vajalikus koguses katmine kui vastavus elanike vajadustele. Transport, logistika, parvlaevade graafik – märksõnad, mis on olnud hiidlaste jaoks alati olulised, kuid nüüd ja edaspidi on veelgi olulisema kaaluga.

Koostöö – veelgi olulisemaks muutus koostöö, eriti (väike)ettevõtjate vahel. Näiteks loodi ühine e- poe müügiplatvorm. Ühiselt turundades saab kulusid optimeerida, jõuda ühiselt Hiiumaa toodetega sihtgruppideni teadvustamaks Hiiumaa toodete usaldusväärsust. Toodete ja teenuste arendamisel on märksõnaks kvaliteet. Ühiselt muresid ja rõõme jagades antakse üksteisele enesekindlust ja õlatunnet – me ei ole siin saarel üksi, ühiselt saame hakkama.

Saare ettevõtjate võime esmatarbevajaduste katmiseks, nagu tarkade otsuste tulemusena on Hiiumaal jätkuvalt kohapeal toidutootmine. Selle olulisus teadvustus. Saare enda ülalpidamise võime on järjest suurema tähtsusega. Lisaväärtust saab luua võimalikult palju kohalikke ressursse kohapeal väärindades.

Surve keskkonnaseisundile ja jätkusuutlikkus – UNESCO Lääne-Eesti saarte biosfääri programmalana on meile väga oluline loodusliku mitmekesisuse säilitamine, samal ajal väärtustades ja säilitades kogemust, mis aastasadu on aidanud kohalikel elanikel elada tasakaalus loodusega. Maailma suured keskkonnaprobleemid riivavad ka meid. Järjest enam on oluline järgida ettevõtluses keskkonnateadlikku, jätkusuutlikku ja rohe- ning ringmajanduse põhimõtteid.

Turism – ettevõtlusvaldkond, mis ametlikult majandus-
haruna ei ole suure osatähtsusega saare majandustulust,
kuid mille mõjud eri majandusharudele on väga suured.
Hiiumaa on sihtkohana olnud populaarne nii lähiriikides kui
eestimaalaste seas. Samas teadvustasid koroonahust tu-
lenevad piirangud, et tuleb mõelda külastushooaja piken-
damisele ning sellele, mida me siis pakume oma külastajale,
kui ei toimu tavapäraseid kultuuri-, spordi- vm üritusi ega
festivale, ruumides tegevuste toimumine on piiratud jne.
Uudsed või hoopis hästi unustatud vanad lähenemismurgad
Hiiumaa tutvustamisel – see on tulevikus veelgi olulisem.
Hiidlased on nutikad.

Tuleviku ennustamisel ei saa me olla päris kindlad mil-
leski. Kuid olles ise oma tegevustes kohanemismõimelised,
vastutustundlikud, paindlikud, saame mõjutada tulevikku
päris palju. Kohaliku omavalitsuse roll on toetada meie saare ettevõtlust nii palju kui võimalik,
tagades kvaliteetse infrastruktuuri, väärika elukeskkonna, targad ning läbimõeldud otsused ning
sujuvad teenused.

Katrin Sarapuu

SA Hiiumaa Arenduskeskus projektijuht

Aasta alustaja 2019 **SigneSildid OÜ**

SigneSildid OÜ toodab puidust tarbe- ja dekoratiivesemeid jm puittooteid. Samuti graveerib Signe Juhe puidule, klaasile, nahale, pleksiklaasile. Graveerimise jaoks teeb ta joonised programmiga Rhino6. Tema valmistatud kannud kaunistasid Hiiumaa kodukohvikuid, serveerimisalused olid auhindadeks Lestafestil. Lisaks on ta välja töötanud suveniirid, mida saavad meie saare külalised osta.

Aasta investeerija 2019 **Hiiumaa Agro OÜ**

Hiiumaa Agro alustas tegevust 2000. aastal. 2008. aastal vahetusi ettevõtte omanikud ja juhatus. 2016. aastal ühines Hiiumaa Agroga OÜ Mardi. 2019. aastal ühines Hiiumaa Agroga OÜ Matto Maad. Ettevõtte kasvatab piimakarja ja tõuveiseid. Läänud aastal suurenes lüpsikari, soetati masinaid ja seadmeid, laiendati lüpsilauta ning alustati tahesõnnikuhoidla ehitust.

Aasta tegija 2019 ja Aasta sõber 2019 **AS Dagöplast**

AS Dagöplast on polüetüleenist ja biomaterjalist kiletoodete tootja asukohaga Hiiumaal Käinas. 1998. aastal rajatud ettevõtte on tänaseks üks suurimaid kiletootjaid Baltikumis ja Skandinaavias.

Peamine toodang on biolagunevad kilekotid ja hügieenitoodete kiled ning põllumajanduses kasutatavad biolagunevad multiskiled. Jätкус biomaterjalist toodangu kasv. Polüetüleenist toodetakse mitmesuguseid kilekotte, kilepõllesid, hoiatuslinte, kaablikaitselint, puidukatte kilet ja plasttorusid. Samuti töödeldakse plastijäätmeid.

Ettevõtte tootmine sõltub hooajast. Osa toodetest kasutavad kliendid peamiselt aasta soojemal ajal, näiteks põllumajanduskilet, kaablikaitselinti ja prügikotte. Ettevõttel on ISO 14001, 9001 ja 22000 sertifikaat ning jäätmeluba 5000 tonni plastpakendi ümbertöötamiseks. Kuna ettevõtte üks tegevusi on jäätmete ümbertöötamine, on ettevõtte tegevusel olulised keskkonda säästvad mõjud.

2019. aastal panustati palju seadmete hooldusesse ja remonti ning töötajate koolitamisele. Ettevõtte 2019. aasta müügitulu oli 14 924 000 eurot ja kasum 522 000 eurot. Eelmisel majandusaastal investeeriti põhivarasse 558 000 eurot. Majandusaasta keskmine töölepingu alusel töötavate töötajate arv oli 84 töötajat, tööjõukulud kokku 1 802 000 eurot.

Lisaks professionaalsele tootmisele on Dagöplast ka väärkas kogukonna toetaja ning aktiivne osaleja mitmesugustes algatustes.

Aasta tegu 2019 **AS Elering ja Muhu–Orissaare uue merekaabli paigaldamine**

2019. aasta sügisel võttis Elering kasutusse Väikeses väinas Muhu–Orissaare merekaabli, mille rajamise eesmärk oli parandada elektri varustuskindlust Hiiumaal ja Saaremaal. Kui varem sõltusid Hiiumaa ja Saaremaa vaid Väikese väina tammil kulgevatest õhuliinidest, siis rajatud uus süsteem dubleeris saarte tarbijate elektritoite merekaabliga ning lõi piisava võimsusreservi ka perspektiivse tarbimise kasvu tarbeks.

Hiiumaa mainekujundaja 2019 **Märt Treier**

Tele- ja raadioajakirjanik ning koolitaja Märt Treier on Eesti rahvale tuttav kui ajakirjanik ajaleheveergudelt, raadiost ja telekanalitelt. Märt on Hiiumaa saadik. Ta peab Hiiumaad alati hea sõnaga meeles ja tutvustab seda meelsasti oma saadetes Vikerraadios ja mujal. Märdi armastus Hiiumaa vastu sai alguse varases lapsepõlves. Hiiumaale mõeldes meenub Märdile esmalt üks kindel hektar mitte kaugel Kuriste kirikust. See püsib südames. Ta on öelnud, et kaardile vaadates tundub, et Hiiumaa on nagu tilluke hektar, mis tõmbab seletamatu jõuga. Tal on hiidlastele üks palve: „Ärge kiirustage maailma sabas jooksmise ja moodsamaks muutumisega, kõik on tegelikult hästi.“

Hiiumaa kogukonna tegija 2019 **MTÜ Hiiumaine Toit**

Koostöös MTÜga sai valmis Hiiumaa tooteid müüv ja Hiiumaa väiketootjaid ühendav ühine e-pood pood.hiiumaa.ee. Sellest e-poest leiab nii kohalikust toorainest toodetud toidukaupu, Hiiumaal valmistatud käsitöö- ja disaineritooteid, meie saarele omaseid suveniire ning palju teisi hiidlaste hoole ja armastusega valmistatud tooteid.

MTÜ Hiiumaine Toit ja SA Hiiumaa Arenduskeskus koostöös loodud Hiiumaa e-poe eesmärk on tuua saare talunike ja väiketootjate toodang hiiumaise kauba austajatele üle Eesti koju kätte.

MTÜ Hiiumaine Toit on loodud 2011. aastal, et pakkuda Hiiumaal tegutsevatele toidu- ja väiketootjatele koostöövõimalusi ja tuge transpordi-, logistika-, turunduse- ja müügikulude optimeerimisel. Ühingu eestvedamisel on alates 2019. aastast korraldatud valdkondlikke üritusi, infopäevi ja koolitusi ning osaletud kohalike toodete poega Telliskivi loomelinnakus ning Tallinna Raekoja platsi jõuluturul.

Väike ja visa 2019 **OÜ REKO AKM**

Tiitli „Väike ja visa 2019“ nominentide hulgas oli mitmeid ettevõtteid, kes saarel tegutsenud juba aastakümneid ning seeläbi muutunud harjumuspäraseks ja kindlaks koostööpartneriks paljudele klientidele. Enam kui kümne väga eripalgelise nominendi hulgast osutus kindlalt tiitli võitjaks OÜ Reko AKM, mis hiidlasi edukalt teenindanud juba 30 aastat.

Arvutite ja tarkvara müügist, hooldusest ja remondist alguse saanud ettevõtte on tänaseks oma tegevusalasid kasvanud – Kärda keskväljaku äärselt arvuti- ja bürootarvete esinduskauplusest leiab igapäevaselt pühendunud personali ning kvaliteetseid, tuntud ja usaldusväärseid kaubamärke kandvaid tooteid.

Hiiumaa ettevõtjate 2019. aasta

Saareline elukorraldus ja meid ümbritsev looduskeskkond kehtestab omad reeglid nii elanikkonnale, saare külalisele kui ettevõtjale – meie soovidest sõltumata.

Kõiki saarel tegutsevaid ettevõtjaid – olenemata tegevusalast, töötajate arvust, käibest, ekspordist või lisandväärtuse loomise mahust – ühendab eelkõige vajadus töökindla ja kaasaegse taristu järgi. Olgu selleks katkesteta elektrivõrk, kiire internet või parvlaevaliiklus – ootamatu rikke korral on automaatselt mõjutatud kõik, kes sama teenust kasutavad ning saarelise paiknemise tõttu tihti kohapealseid ja kiireid alternatiivlahendusi võtta ei ole.

2019. aasta jääb Hiiumaal tegutsevatele ettevõtjatele kindlasti meelde selle poolest, et alustati mitmepoolseid läbirääkimisi aastaringse nn kuue reisi graafiku rakendamiseks. Parvlaevaga saart külastavate reisijate ja kaubavedude mahud on aasta-aastalt pidevas kasvus ning kalendriaasta lõikes mitmel korral väljumisaegade muutmine ja talviseks perioodiks hõreda ning pikkade väljumiste vahedega graafiku kehtestamine ei vastanud juba ammu kaasaegsetele logistikalahendustele ega osapoolte tegelikele vajadustele.

Koostöös saare suurimate kaubavedude ja ühistranspordi korraldajate, kohaliku omavalitsuse, vedaja ning ettevõtjate esindajatega välja töötatud graafikus on arvestatud nii erinevate osapoolte vajadusi kui vedaja tehnilist võimekust ning selle rakendamiseks on kompromisse pidanud tegema kõik osapooled. Mitmeteks aastateks kokku lepitud põhimõtted annavad ettevõtjatele kindluse ning loovad uusi võimalusi oma toorme ja valmistoodangu logistikaahelate peenhäälestamiseks.

2019. aastal suure hooga ette võetud ja ellu viidud Hiiumaa vallavalitsuse, Hiiumaa arenduskeskuse ning töötukassa külastused ettevõtjate juurde võiksid saada heaks eeskujuks ka väljaspool Hiiumaad. Aasta jooksul poolesaja eripalgelise ettevõtte külastamine andis strateegilisi otsuseid tegevatele ametnikele ja poliitikutele selgema ülevaate saare majandust vedavate ettevõtete hetkeseisust ja arenguvõimalustest ning ettevõtjad said omalt poolt võimaluse edastada vahetuid rõõme ja muresid, mis muidu võinuks jääda tühjadeks ettepanekuteks paksude arengudokumentide lehekülgedel.

Juba kümnendat aastat tunnustavad Hiiumaa Ettevõtjate Liidu liikmed väarikaid tegusid ja tegijaid tiitlitega "Aasta tegu" ning "Väike ja visa". Tiitliga "Aasta tegu" soovitakse tähelepanu juhtida just kõnealusel aastal saare majandust ja arengut oluliselt või omanäoliselt muutnud tegudele, tiitel „Väike ja visa“ aga omistatakse väikeettevõtjale, kelle tegevus on kogukonnale väga vajalik ning keda võime seetõttu igapäevaselt pidada justkui iseenesestmõistetavaks, kuid tegelikult kaasnevad ka sellise ettevõtte olemasolu ja igapäevase käigus hoidmisega nii võimalused kui ka riskid, mida

Arno Kuusk

Juhatuselise liige

Hiiumaa Ettevõtjate Liit

kõrvalseisjad ei taju. Ettevõtjate liidu liikmed ei lähtu laureaate valides ettevõtte käibest, kasumist ega töötajate arvust – valiku tegemisel omavad võtmetähtsust hoopis isiklikud kogemused ning kogukonna toetus.

Tiitlile „Aasta tegu 2019” nomineerisid Hiiumaa Ettevõtjate Liidu liikmed kuus eripalgelist tegevust. Erinevate regionaalsete ja ülesaareliste tegevuste hulgast valikuid tehes tõusis ettevõtjate hulgas selgelt esile üks tegu, mis tegelikult puudutab kõiki hiidlasi ja Hiiumaa ettevõtteid – 2019. aasta sügisel võttis Elering kasutusse Väikeses väinas Muhu–Orissaare merekaabli, mille rajamise eesmärk oli tõsta elektri varustuskindlust nii Hiiumaal kui Saaremaal. Kui varasemalt sõltusid Hiiumaa ja Saaremaa vaid Väikese väina tammil kulgevatest õhuliinidest, siis uue süsteemi rajamine dubleeris saarte tarbijate elektritoite merekaabliga ning lõi piisava võimsusreservi ka perspektiivse tarbimise kasvu tarbeks.

Tiitli „Väike ja visa 2019” nominentide hulgas oli mitmeid ettevõtteid, kes saarel tegutsenud juba aastakümneid ning seeläbi muutunud harjumuspäraseks ja kindlaks koostööpartneriks paljudele klientidele. Enam kui kümne väga eripalgelise nominendi hulgast osutus kindlalt tiitli võitjaks OÜ Reko AKM, mis hiidlasi edukalt teenindanud juba 30 aastat. Arvutite ja tarkvara müügist, hooldusest ja remondist alguse saanud ettevõtte on tänaseks oma tegevusalasid kasvatanud ning Kärkla keskväljakuäärsest arvuti- ja bürootarvete esinduskauplusest leiab igapäevaselt pühendunud personali ning kvaliteetseid, tuntud ja usaldusväärseid kaubamärke kandvaid tooteid.

HIIUMAA

HIIUMAA VALD
HIIUMAA MUNICIPALITY

Hiiumaa Arenduskeskus

Swedbank

Analüüsi andmed ja selgitused

Tartu Ärinõuandla konsultandi Asso Uiibo koostatud majandusanalüüs, mis hõlmab suure osa käesolevast trükisest, sisaldab Hiiumaa ettevõtluse sektorite ja ettevõtete andmeid perioodil 2016–2019. Töö alusandmeteks on äriregistrist saadud Hiiumaa ettevõtete majandusandmete andmebaas aastatel 2016–2019. Andmebaasi korrastati järgmiselt:

- Ettevõtluskeskkonna ja -struktuuri analüüsimisel on allikatena kasutatud lisaks äriregistri andmetele ka maksu- ja tolliameti, statistikaameti, Hiiumaa vallavalitsuse ja rahandusministeeriumi andmeid. Peamise andmebaasina on kasutatud äriregistri andmeid. Ettevõtted on grupeeritud sektoriteks nende põhitegevusala EMTAK koodide alusel, kõrvaltegevusalade EMTAK kood pole arvestatud.
- Äriregistri andmed ei sisalda füüsilisest isikust ettevõtjate ja FIEde andmeid. Majandussektorite analüüsi puhul ei ole FIEde majandusnäitajate suurus oluline, moodustades ettevõtluse käibest 1,51% ja töötajate arvust 2,21% (maksu- ja tolliameti 2019. a IV kvartali andmed). Samas FIEde osakaal kõikidest ettevõtlusega tegutsevatest isikutest moodustab 14,66%.

Hiiumaa arenduskeskus on koostanud ka varasematel aastatel majandusülevaate. Kuna meetodikad võivad olla erinevad, siis on võimalikke erinevusi:

- FIEd ei sisaldu äriregistri andmebaasis ja seega ka käesolevas ülevaates.
- Ülevaates pole kajastatud MTÜde ja SÄte andmeid
- Valdkonna nimetused vastavad EMTAK tähistusele ja sõnastusele, näiteks „Plastitööstus“ on ülevaates nimega „Keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmine“.
- Käesolev ülevaade sisaldab vaid Hiiumaale registreeritud ettevõtteid, sest äriregistri andmed sisaldavad vaid Hiiumaa maakonda registreeritud ettevõtteid. Seega peab välja tooma olulised erisused, mis ei kajastu või kajastuvad moonutatult koostatud ettevõtlusstatistikas:
 - Suuremateks näideteks on AS EstPak Plastik, OÜ Lade, OÜ ISC International ja OÜ Pakpoord, mille tegevus toimub olulisel määral või peamiselt täielikult väljaspool maakonda. See loetelu ei ole lõplik, sest paljude väiksemate ettevõtete (eriti ehitussektor) tegevus toimub samuti väljaspool maakonda.
 - Hulgi- ja jaekaubanduse sektori kõik ettevõtted ei ole registreeritud Hiiumaa maakonda ja nende käive ei kajastu käesolevas ülevaates – hinnanguliselt 50% Hiiumaa maakonna kaubanduse käibest moodustab mandrile registreeritud ettevõtete käive: Rimi ja Selver.
 - Põhitegevusala märgitud EMTAK koodide muutmise mõju. Iga olulise ettevõtte põhitegevusala muutus võib avaldada mõju ka sektorite eri aastate võrdlusele.

Masspäringu koostamise hetkel, 2. veebruaril 2021 oli esitamata alla 10% ettevõtete 2019. majandusaasta aruannetest. Peamiseks põhjuseks oli aruande mitteõigeaegne esitamine.

Kui võrrelda käesoleva analüüsi andmeid statistikaameti andmetega, siis peab arvestama, et statistikaameti andmetes on enamasti kasutatud 20 ja enama hõivatuga ettevõtete näitajaid. Osad andmed sisaldavad samas vaid käibemaksukohuslaste andmeid. Ülevaates kasutatav äriregistrist saadud ja majandusaasta aruannete alusel koostatud andmebaas sisaldab kõiki äriühinguid välja arvatud FIEd.

HIIUMAA